

Sõjaasjanduse ajakiri

SÕDUR

X aastakäik

Laupäeval, 3. novembril 1928

Nr. 44

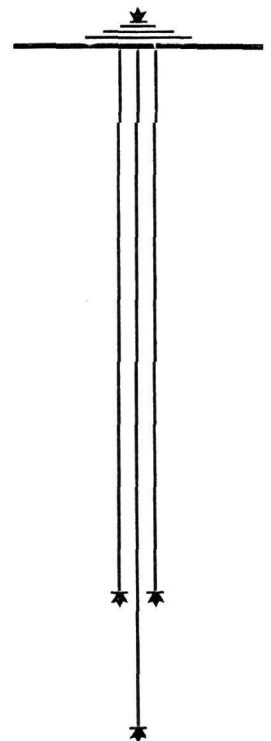
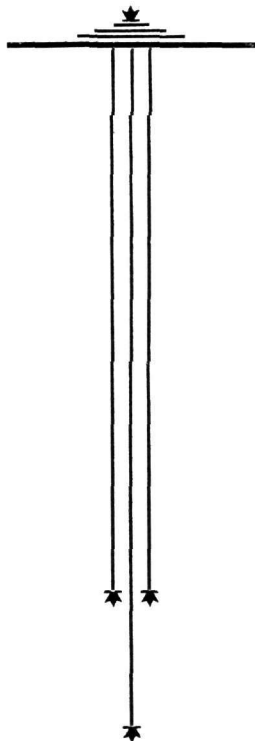
MÄLESTUSEHIS VABADUSSÕJA KANGELASTELE.
Avati Tallinnas 21. okt. 1928.

„Sõduri“ talituses müügil olevate raamatute nimekiri.

Ajutised juhendid suusk-jalgratturite ettevalmistamiseks	50	Lisa sõjaministri käsukirja nr. 85 juure	10
Arisaka (Jaapani) süsteemilise vintpüssi kirjeldus	25	Maskeerimine	80
Betoonasjandus sõjaväes	2.50	Moraal ja sõda	40
Distsipliin	75	Määrused spordivõistlusteks kaitseväes	45
Doktriinid, printsiibid, meetodid	25	Merevägi Vabadussõjas	1.20
Diagramm: Eestlaste ajalugu ühes seletustabelitega	1.95	Madseni tabelid nr. 1	15
Eeskiri ratsahobuste ratsastamiseks	65	Madseni tabelid nr. 2	25
Gaasisõda meie oludes	40	Normaalõppemärklauad	20
Hobune, tema hindamine	30	Nurgamõõtja bussoli ja stereotoru tarvitamine	65
Jalaväe määrustik, I osa	1.—	N. Reek: Juhi otsus ja selle kujunemine	60
Jalaväe eeskiri, II osa	1.25	Postkaardid „Paala lahing“	3
Jalaväe relvade materjaalosa K. K. Madsen	60	Postkaardid „Võitjate tagasitulek“	3
Jalaväe relvade materjaalosa 9 mm püstol „Browning“	40	Propaganda	60
Jalaväe jagu	30	Positsioonid, välikindlustustööd	60
Jalaväe taktikaliste õppuste meetodika	1.65	R. K. K. A. Jalaväe lahingteenistus	1.20
Juhendid taktikaliste leppemärkide kasutamiseks	25	Raamatute nimestik sõdurite raamatukogudele	1.15
Inglise 18-n. kiirlaskja suurtüki materjaalosa	70	Ratsasõidu õpetus	50
Käsigranaadid	60	Raske kahurväe rivi määrustik	40
Koostöö lennuki ja jalaväe vahel	35	Sõjaväe tervishoid	1.65
Kultuur selgitustöö meetodika käsiraamat	50	Sõda ja õigus, sõda ning seadus	50
Kõnd	20	Sportala registreerimise kaardid	2
Kehaline kasvatus — võimlemismängud, II vihk, liidu jalgpall	35	Suusatamine	50
Korv- ja võrkpalli määrustik	35	Silmamõõduline plaanistamine	35
Kergejõustik	35	Suurtükivägi	25
3. jalaväe rügemendiga Vabadussõjas	55	Soomusrongide diviis Vabadussõjas	2.—
Kahurväe tegevus lahingus	60	Soomusautod ja nende kasutamine lahingus	1.20
Kahur ja tõkkesõidu õpetus	30	Soome kaitseküsimus	1.20
Kaitseliidu laskemäärused	25	Saksa välikindlustuse eeskiri I ja II vihk	1.60
K.-L. laskuri isiklik laskeraamat	20	Sildade ehitus: Kiirsillad	50
Kaitseliidu spordimäärused	40	Sildade ehitus I: Võitlus jõgede pärast	95
Laske-eeskiri jalaväe relvadele I vihk. Muudatused, mis seotud õppelaskmise süsteemi muutmisega	50	Sisemäärustik	1.35
Laske-eeskiri jalaväe relvadele, II vihk	50	Soome laskurliit. Põhikiri ja laskemäärused	55
Lahing tankide toetusel	1.50	Topograafia kursus	3.50
Lennuasjandus	1.50	Valitud paragrahve Sõjaväe Nuhtluseadusest	30
Lewis'i (K. K.) lasketakistused	10	Vene vintpüssi kirjeldus	25
		Voinski ustav o nakasanijah	6.—
		Väikeste üksuste lahing	1.60
		Ühendatud väeliikide juhtimine ja lahing	75
		Üldine õppekava noorte 5-kuuliseks ettevalmistamiseks	1.—

*Soome
kaitseväe Ülemjuhataja kindral A. Sihvo
külaskäik Eesti kaitseväele
21. okt. — 26. okt. 1928.*

Kindral A. Sihvo kolonel Relander'i saatel koos Eesti sõjaministri kindral N. Reek'iga külastasid meie garnisone — Petseris, Võrus, Tartus, Narvas, Rakveres, Tapal, Tallinnas ja Aegna saarel. Viibides Petseris, tutvunes kindral Sihvo meie kaitseväe laagriehitustega Petseri ja Värskä piirkonnas. Toome pildis mõned momendid vennasrahva kõrgema sõjaväejuhi meilviibimisest.

*Soome kaitseväe Ülemjuhataja kindral A. SIHVO
ja Eesti sõjaminister kindral N. REEK
Tallinnas, okt. 1928.*

Õpiseid käesoleva aasta suurtelt õhumanöövritelt. (London, Pariis, Leningrad).

Asja ärapeetud Londoni ja Pariisi õhumanöövrite järele võis ajakirjandusest lugeda, et mainitud manöövrid on näidanud, nagu oleks suurte linnade õhukaitse väga raskelt teostatav või isegi võimata. Üks kohalikkudest ajalehtedest tõstis küsimuse — kas üldse maksab õhukaitset korraldada ja kas ei oleks õigem lennuväe ülesehitamiseks määratud krediidid teisteks otstarveteks kulutada ja õhusõda „ära keelata“.

Kuna küsimus üldse teravalt päevakorral kogu maailmas, samuti ka meil, pole huvituseta lähemalt vaadelda, missuguseid õpiseid pakkusid käesoleval aastal ärapeetud suured õhumanöövrid Inglismaal, Prantsusmaal ja Venemaal.

On ekslik arvamine, et Londoni ja Pariisi manöövrid on näidanud, et suuri linnasid on pea võimata kaitsta, kuna nende manöövrite eesmärgiks ei olnud sugugi linnade kaitse küsimuse käsitlemine.

Londoni manöövrid toimusid veel Londoni raioonis, kuna Pariis sai lennukeid näha manöövrite lõppedes, lennukite paraadilennul üle Pariisi.

Ka lennuvägi, samuti kui maa- ja merevägi, peab manöövreid õppe-eesmärgiga. Kui, näiteks, Tallinna läheduses paneksime toime manöövrid, kas võiks siis sellest järeldada, et „kontrollitakse“ Tallinna kaitset maa poolt.

Üldse sarnaseid küsimusi, mis seotud reaalse kaitsega, ei käsitata, ega kontrollita avalikult, veel vähem manöövritega.

Londoni manöövrite eesmärk ei olnud Londoni kaitse küsimuse kontrollimine, vaid see oli õhujõudude kontroll lõppus, selgitamiseks, kuivõrt üksused on ettevalmistatud lahingtegevuseks ja kuivõrt nad suudavad täita nende peale pandud ülesandeid. Ühes seega kontrolliti: maapealsete (suurtükkide helgiheitjate) kaitsevahendite ja õhujõudude koostööd, tööd aerodroomil, käskude edasiandmist ja signalisatsiooni, suurte üksuste rivilendusid ja õhulahingut, õiset tegevust ja lendurite oskusi vaenlase ülesotimisel ja jälgimisel õhus.

Seega rida puht väljaõppe ja taktikalisi küsimusi. Et manöövrid peeti Londoni läheduses, siis see oli tingitud administratiivsest, majanduslisest ja ka väljaõppe nõuetest.

Muidugi võib sellest manöövrist kaudseid järeldusi teha Londoni kaitse probleemi lahendamise alal, mida ka ohtralt inglise ajakirjandus tegi. (Vaata „Sõdur“ nr. 41/42 s. a.) Järelduste peamine motiiv oli, et kaitse pole küllalt efektiivne, sest ei suudeta takistada kõiki vaenlase lennukeid ilmutumast linna kohale; ja on kord vaenlase lennuk jõudnud linna kohale, siis — kas pommitab tema ise linna, või lastakse ta kaitsja hävitajatelt ja suurtükkidelt ühes pommidega maha; tagajärg on mõlematel juhustel üks ja sama: pommid lõhkevad linnas.

Sellest järeldatakse, et vaja on vaenlast takistada üldse õhukallaletunge ette võtmast, tungides ise kallale vastase vabrikutele ja aerodroomidele.

Kuid on suur küsimus, kas pealetungiga üksi suudetakse veel ära hoida vaenlase pommitamisi. Kui ei suudeta kaitsega takistada pommitajate-lennukite ilmutumist teatud raiooni, kas suudetakse siis pealetungiga hävitada kõik vastase võimalused pommituslendude ettevõtmiseks? Missugust jõudude ülekaalu õhus on selleks vaja ja missugusel ulatusel vaenlase territooriumil tuleb tema õhujõud hävitada? Need ja terve rida teisi küsimusi kerkib esile, ajakirjanduses tehtud järeldusi kaaludes. Kuid veel tähtsam on küsimus, kas see, mis otsustarbekohane ja realiseeritav võib olla Londoni kaitset Briti võimalustega — seda on meile?

Tugev laevastik võib peaaegu täielikult kinni panna läbipääsu teatud merekitsusest, takistada aga vastase liikumist ookeanil pea kunagi (tuletage meele saksa kergete ristlajate ja veealuste paatide tegevust 1914./18. a. sõjas). Õhujõudude tegevuse väljaks on suurim ookean — õhuruum, järelikult, vaenlase ilmutumist ühe või teise punkti kohale võimatuks teha on praeguste vahenditega võimata. Küll võib aga vaenlast tunduvalt takistada tema ettevõtetes. Õhukaitse väärtust ei saa selle järele hinnata, kui palju tema vaenlasele on sünnitanud kaotusi, palju pommipildujaid hävitanud, vaid kui suurte kahjude ja kaotuste eest on tema suutnud ära hoida kaitsetavat objekti.

Lenduri hukkumine.

Selle pronksist jõurikka kuju autoriks on Austria tuntud kujur Gustinus Ambrosi. Kujurit ta selle väga kordalainud ja üldtunnustust leidnud kuju loomisel on inspeereerinud legend Icarusest, esimesest lendurist, kes põgenemiseks Kreeta saarelt valmistas linnusulgedest tiivad ja ühendas nad vahaga oma keha külge. Icarus tõusis õhku ja lendas kui lind. Saavutatud edu tegi ta liig ettevaatamatuks; ta lähenes lennul päikesele, mille tõttu vaha ära sulas ja

julge lendur, kaotades tiivad, langes merde ning hukkus.

(Pildid võetud „The Graphic“ 13. okt. 1928.)

Londoni manöövritel („The Aeroplane“ 22. aug. s. a.) 9 pommitus-eskadrilli 77 tunni jooksul (13. aug. kell 1800 — 16 aug. kell 2300) viisid kaasa pommitamiseks 202 tonni pommisid, s. o. umbes 28.000 3" suurtüki mürsku või 4.700 6" suurtüki mürsku. Ei ole endale raske ette kujutada, missugused oleks olnud tagajärjed, kui see lõhkeainete hulk segatud gaasi- ja süütepommidega langetaks ühe linna peale (Vabadussõjas 25. aprillil 1919. a. lasksid punased 1000 3" mürsku Narva peale, mille tagajärjel hävines 100 maja).

Sarnased oleks olnud pommitamise võimalused, kui rahulikult, ilma segamata, oleks võinud lennukid pommitada. Kuid ametlikust kokkuvõttest selgub, et 57 pealetungist 39 korda rünnati kaitsja hävitajate poolt vaenlast enne märkideni jõud-

mist, s. o. vaid 18 korral ehk 30% lennukitest jõudsid hävitajaist takistamata määrgini, kus nad aga suurtüki- ja kuulipildujate tule alla sattusid, mis omakorda vaenlast hävitasid ja takistasid pommitamist.

Seega jääb küsitavaks, palju pommisid jõudis üldse määrgini. Prantslased hindavad, et 1918. a. Pariisi kaitseabinõude tõttu $\frac{1}{10}$, kõige rohkem $\frac{1}{6}$ pommisid, mis sakslaste poolt Pariisi pommitamiseks välja saadeti, jõudsid sihile. See on kaitseabinõude teenus, mida ei tule hinnata vaenlasele sünnitatud kaotuste järele, vaid selle järele, kui palju kaotusi nad on ära hoidnud.

Prantsuse tähtsam õhukaitse korraldaja kol. Pagezy võrdleb õhukaitseabinõusid rannakaitseabinõudega ja ütleb, et „sõja ajal saksa rannakaitse patareid ei hävitanud ühtki liitlaste laeva, kuid siiski täitsid

Saabumine Petseri jaama 21. X 28.

Petseri garnisoni ülem major Tuuling esineb kindral A. Sihvo'le.

täielikult oma ülesande: liitlaste laevastik ei julenud läheneda saksa rannikule. Nii ka õhukaitseabinõud, kui kord on saavutanud küllaldase mõjuvuse, ei hävita ühtki vastase lennukit, sest need ei julge enam kaitsetavale objektile läheneda.“

Pealetungivad idajõud Londoni manöövritel 77 tunni jooksul juri otsusel kaotasid 170 lennukit. Kas sarnane kaotus, võrreldes saavutatud tagajärgedega, poleks sundinud ida-jõudude juhatust üldse loobuma edaspidistest kallaletungidest, nagu sakslased Maailmasõja ajal loobusid kallaletungist Zeppeliinidega Inglismaale.

Järeldades, et kõige parem kaitse on pealetung, ei õigusta veel kaitsevahenditele teise järgu tähtsuse määramist või nende kõrvale heitmist.

Kui tugev meie jalaväe ja suurtükiväe tuli ei oleks, ei suuda meie pea kunagi vaenlase tuld täielikult sumbutada ja ikka on labidas see, millega maasse kaevudes vähendame omi kaotusi.

Sarnast taktikat, et oma kallaletungidega vastase aerodroomide ja lennutööstuse

asutuste peale, võtta temalt pommitamise lendude võimalus, võiks vast täiel ulatusel teostada suur riik sarnase väikse riigi vastu, kus mõne tunniga kallaletungija õhujõud võivad ilmuda ükskõik missuguse punkti kohale. Kuid suurriikide suhtes tuleb vaadata küsimust teiselt seisukohalt. Missugune lääne riik sõja korral, näiteks, Venemaaga, suudaks hävitada selle lennutööstust Volga ääres, Doni basseinis või Uraali taga? Missugune lennuvägi suudaks sadade kilomeetrite ulatusel määratuma rinde taga üles otsida ja hävitada kõik vaenlase õhujõud, et seega takistada pommitamiste ettevõtmist? Õige järeldus on see, et edu saavutamiseks üks võitlusvahend täiendab teist ja vastavalt iga märgi kaitsmise iseloomule ja kaitsevõimalustele tuleb neid ära kasutada.

Järeldus, et kord lennuk linna kohale jõudnud kas pommid alla viskab või mahalastud ise ühes pommidega linna kukkub, on tähtis Londoni kaitsel, mille tihedam ehituste ja elanikkude raioon ületab 400 km², seega umbes 50 korda suurem kui Tallinn.

Teel Värskasse 21. X 28.

Autos kindral A. Sihvo, kindral N. Reek ja 7. jal. rüügl kol. J. Kruus.

Ühel zeniitpatareil (mille tegevusala ulatab 75 km²), kui ta on asetatud Tallinna keskkoha, on 80% võimalust vastast hävitada väljaspool linna piire; seega see lennuki ühes pommidega kukkumise oht linna peale on hoopis väiksem, kui Londoni peale.

Veel vähem järeldusi linnade kaitse alal, kui Londoni manöövrid, pakkusid Pariisi manöövrid 14. ja 15. septembril.

Pariisi manööver oli õppus puht manöövrise oludes, milles erilist rõhku pandi õhuluure tegevusele.

Üldine olukord sisaldas („Echo de Paris“ 14. sept. s. a.):

Kaks armeed peavad võitlusi edelapool Pariisi.

L ä ä n e p o o l koondab Chartres raiooni uut (5) armeed, et sellega paremat tiiba pikendada ja pealetungi ette võtta kirde suunas.

I d a p o o l koondab jõudusid lõuna pool Pariisi, et lääne poole paremat tiiba haarata.

L ä ä n e p o o l e jõud 6. lennubrigaadi ülema kindral Gogs juhatusel koosnesid:

31. lennuväe rügement,

11. pommitamise rügement,

1. pommitamise grupp,

3. õhupatareist 401. rüg.

I d a p o o l e jõud 1. lennubrigaadi ülema kindral Huet juhatusel koosnesid:

34. lennuväe rügement,

22. lennuväe rügement,

3. õhukaitse patareist 401. rüg.,

1. ratsa diviis.

Üldisest tegevusest erilist huvi pakkus Chartres'i aerodroomi õine pommitamine Ida poole poolt. Pommitamise eesmärgiks oli vastase õhujõudude hävitamine, vähemalt tema õise tegevuse takistamine. Pommitamine algas kell 2100 üksikute lennukite poolt 5-minutiliste vaheaegade ja kestis üle 4 tunni (pommitamisest võtsid osa 50 lennukit).

Sarnane pikaajaline pommitamine, peale materjaalse kahju, mõjub väggede moraali peale, väsitab ja terroriseerib öö otsa ja takistab pommitamise kahjude kiiret parandamist ja korraldamist.

15. septembril manöövritest võtsid tegelikult osa ratsavägi ja luurelennukid, kuna hävitajad ja pommipildujad Fontainebleau

Värskas — laagri ehitustega tutvunemas,
21. okt. 1928.

„Kindral N. Reek'i suvila“.

laskeväljal lahinglaskmisi ja pommitamisi demonstreerisid.

Manööver lõppes 15. sept. peale lõunat 350 lennuki paraadi demonstratsiooniga Pariisi kohal.

Ainult Leningradi õhuanõõver («Авиация и химия» nr. 8 ja 9), mis ära peeti 2. ja 3. juunil s. a., omas kindla eesmärgi katsetada Leningradi kaitseabinõude tegevust.

Manöövris Leningradi õhukaitse ülemale oli antud ülesanne kaitsta linna tervikus, eriti Balti—Varssavi ja Moskva—Narva raudteejaamade raioonis, millede kaudu teostatakse suuremate jõudude ümberpaigutusi. Manöövri ettevalmistused kestsid kuu aega ja sisaldasid:

- ettevalmistusi elanikkude õhu- ja gaasikaitseks;
- ettevalmistuses kaitseabinõude käsitamises ja
- passiivsete ning aktiivsete kaitseplaanide kokkuseadmises.

Ettevalmistustööst peale sõjaväe võtsid osa partei-, seltskondlised ja kutselised organisatsioonid.

Õhukaitseabinõude alarmeerimiseks oli korraldatud 80 km kaugusel ümber linna

õhuvaatlusvöö, kust anti edasi teateid vaenlase lennukite liikumise kohta.

Aktiivset kaitset teostasid hävituslennukid, õhukaitse suurtükid, õhukaitse kuulipildujad ja helgiheitjad.

Passiivsete kaitsevahenditena kasutati gaasikaitset, tuletõrjet, sanitaarsalkasid, jala- ja ratsamiilitsat. Üldine osavõtjate arv ulatas üle 8000.

Üldse teostati Leningradile kolm õhukallaletungi.

Esimene 2. juunil kella 1700—1800; vaatamata, et vaatluspostid õhuohust teatasid 37 minutit enne lennukite linna peale jõudmist, ei suutnud hävitajad neid takistada, sest vastu lennates, et rünnata vaenlast enne linna kohale jõudmist, ei leidnud hävitajad vaenlast üles ja alles vaenlase lahkudes, ründasid viimaseid. Seega kogu aktiivse kaitse raskus lasus suurtükkide ja kuulipildujate peal.

Teine kallaletung teostati sama õhtul kell 2340, kus samuti kaitse oli suurtükkide ja kuulipildujate peal, sest hävitajad õigest rünnakust osa ei võtnud.

Kolmas kallaletung 3. juunil kell 1100 teostati vaenlase kaitsevahendite laiali-paiskamise otstarbel kolmest küljest korraga, mille tõttu kaitsjal ühe osa vaenlase vastu töötasid hävitajad ja teise osa vastu suurtükid.

Kuna vastane saavutas siiski ülekaalu õhus, jäi tema kaheks tunniks linna kohale ja meetodilise pommitamisega takistas pommitustagajärgede likvideerimist.

Terava joonena paistab sellest manöövririst, et kui hävituslennuvägi pole küllalt tugev, lasub kõik kaitse raskus maapealsetel kaitsevahenditel ja vastane võib kavakindlalt oma hävitustööd toimetada.

Kokkuvõttes näeme, et hästi juhitud õhukaitseabinõud suudavad edukalt võidelda vaenlase kallaletungide vastu õhust (Londoni manöövrid). Selles võitluses peamise tähtsuse omab hävituslennuvägi, ja seal, kus hävitajad puuduvad või ei suuda ülekaalu saavutada (Chartres, Leningrad), võib vastane kavakindlalt oma hävitustööd teha. Pealetungi tegevus vaenlase aerodroomide jne. vastu võib täiendada õhukaitset, kuid täielikult asetada teda ei suuda.

Kuna veel kaugel on need ajad, kus sõdade keeld reaalselt hakkab maksma (kui üldse need ajad tulevad), siis hästi juhitud, hästi organiseeritud ja relvastatud lennuvägi on see „ultima ratio“ (viimane abinõu), mille väiksed rahvad võivad välja panna oma vabaduse kaitseks vaenlase vastu õhust.

T—g.

Põhjamaade sõjakunst.

„Sõdurile“ kirjutanud Rootsi rittmeister OLOF RIBBING.

II.

Keskajal oli unustusse jäetud antiik-aja sõjakunst, mille eesmärgiks oli absoluutne otsustamine. Keskaja lõpu eel tekkis feodaalkorra riiklik rüütlivägi, kui ainus relvastatud jõud. Kuid sel rüütliväel ei olnud taktikalisi üksuseid. Koondamine ja distsipliin puudusid, võideldi mees mehe vastu, kus taktika ei leidnud kohta. Mispärast ei leidnud aset sel ajal teised võitlusvormid? Ja, sellepärast, et rahvas vaba ei olnud, sellepärast, et sõjapidamine oli riigi valitseva klassi — feodaalse rüütelkonna atribuutiks.

Ainult kahes riigis oli olukord teistsugune — Šveitsis ja iseäranis Rootsimaal.

Šveitslased murdsid rüütlike sõjaväe ülevõimu. 15. sajandi lõpu eel hävines rüütlike sõjavägi võitluses taktikalistesse üksustesse organiseeritud šveitslaste piikide vastu. Šveitslaste võitluskunst oli siiski peaaesjalikult kaitsele rajatud. Neil ei olnud mitte organiseeritud väeosi, mis oleks neile võimaldanud pealetungida. See ei olnud siin ka mitte vabariiklik. Kuna rüütlike sõjaväel ei olnud ei koondusi ega taktikalisi üksuseid, oli selle lüüasaamine kindel juba siis, kui ta esimene pealetung tagasi tõrjuti.

Põhjamaades seisis sõjakunst kõrgemal tasapinnal. Juba ürgaegadest saadik oli Rootsi talupoeg vaba olnud. Feodalismi tekkimiseks ei võinud meil kunagi pinda olla. Igivanadel aegadel oli meie rahva talupoja, kohuseks ja õiguseks relvaga oma maad kaitsta. See oli üldine sõjaväeteenistuse kohustus, mis siin igivanadel aegadel oli sisse seatud. Sellest siis tuli, et meie rahvas alalises võitluses vaenlaste vastu idas ja läänes, samuti Soome piiril moskoviitlaste vastu ja omas kodus, Rootsis, taanlaste poolt saagedasti ettevõetud pealetungide vastu — omandas suured kogemused sõjapidamises. Juba sel ajal, kui šveitslased peaaesjalikult kaitsevõitluses rüütlike sõjaväe rünnakud purustasid, hävitas Rootsi talupoegade sõjavägi oma korduvate pealetungidega Brunkebergil Taani rüütlitest ja Saksa maasulastest kokku liidetud armee. Kindlatesse taktikalises-

tesse üksustesse koondatuna oli Rootsi talupoegade sõjavägi kõrgemal määral pealetungi võimeline.

Kuid sellest ei teatud Kesk-Euroopas midagi. Meie maa asus liig kaugel!

Kui olid lahingväljadelt kadunud rüütlike väed, tulid nende asemele Hispaania taktika rasked nelinurgad. Uus relv — muskeet sai ülihindamise osaliseks, nagu kõik uuendused. Kuid peagi saadi aru, et muskeet oli abitu pealetungiva vaenlase, eriti ratsaväe, vastu. Nii mindi üle odameestest ja musketääridest koosnevale sega-relvliigile, mis lõpuks omandas omapäraseid vormid. Odamehed, kes kujundasid varemalt pealetungi relvliigi, muutusid nüüd toetusväeks musketääridele. Sellepärast moodustati mõlemist relvast kokkuseatud nelinurk, mille ülesseadmine oli niivõrt keeruline, et selleks kokku seati erilised tabelid ja arvestusraamatud. Niisugused Hispaania brigaadid sarnanesid enamikus elavatele kindlustele: pealetungivõime omasid nad aga vaevalt.

Nii nägid välja Kesk-Euroopa lahingväljad. Põhjamaal aga läks arenemine nüüd, nagu varemgi, teises suunas. Ürgajast pärit üldise sõjaväeteenistuse kohustuse abil läks kuningas Erik XIV korda luua rahvusliku sõjaväe, mis oma manöövreerimisvõime ja pealetungi osavuse tõttu võimas oli lahendama Rootsi riigi raskeid strateegilisi probleeme. Kuid tema organisatoorne ja taktikaline teos kadus ühes temaga.

Raske Hispaania taktika purustas Morits Oraniast. Tema kujundas kerge- ja liikuvamad üksused teatava pealetungi võimega ning relvliikide koostöötamise võimalusega. Lõpuliku surmahoobi sai raske Hispaania taktika alles 30-aastases sõjas. Kuningas Gustav Adolf leidis, et keisri sõjavägedest kokku surutud nelinurkade vastu otsustava tähtsuse omas äge tulistamine. Ta harutas oma jalameeste liinid laiali, suures sellega tulirelvade arvu ning viis vaenlase raske nelinurga segadusse. Oli see sündinud, võis ratsavägi võimsa pealetungiga lahingu otsustada. Breitenfeldi ja Lützeni juures näitas Gustav Adolfi sõjakunst oma üleolekut.

Mis pärast tarvitas Gustav Adolf

Kindral A. Sihvo 2. diviisi ohvitseride keskel 22. X 28. Tartus.

Vasakult paremale: *Kaplt.-major Usin, kol. A. Oinas, major Asmus, kol. Bassen-Spiller, major A. Laats, linnapea K. Luik, kol. E. Kubbo, kol.-ltm. K. Tulf, kindral A. SIHVO, kol.-ltm. A. Borkmann, major Mutso, kaplt. M. Bergmann, sõjaminister kindral N. REEK, leitn. Reinthal, major A. Normak, san.-kol. Silberman, kol.-ltm. Plaks.*

sel ajal hõredaid, tuldandvaid liine? Sellepärast, et vastane seisis kompaktsetes nelinurkades, mis kujutasid endaga head märklauda tulele.

Kuid seda ei taipanud mitte need, kes järgnesid Gustav Adolffi aegadele. Nähti ainult vorme, mida tarvitas Rootsi kuningas, kuid ei mõistetud tema sise-mist mõtet ning nende vormide tähendus. Usuti, et pikad jooned iseenesest võidavad.

Nii hakati järelemõtlemata aimama hõredat lahingkorda. Jooned hargnesid ikka laiemale ja laiemale. Tuli omandas ainuvalitseva tähtsuse. Pealetungi relvliik odamehed asendati „seaharjastega“ ja Hispaania ratsanikkudega. Tulistamine sai peasjaks, igasugune liikumine pealetungiks muutus raskeks ning ühtlasi ebakasulikuks, kuna see tulistamist takistas ning lõhkus vägede täpset joonrivi lahingkorras (Ordre de bataille), millel oli toleaja sõjakunsti peatähtsus.

Lahing löödi järelkult tugeva tulistamisega mõlemilt poolt. Mõlemil poolel olid suured kaotused, kuid absoluutset otsust ei saavutatud seeläbi mitte. See pool, kumb varem segadusse sattus,

tõmbus vähehaaval tagasi, ning võitja, ka tema oli harilikult nii halvas seisukorras, et ta leppima pidi sellega, et jääda lahingväljale segamini aetud joonrivi korda seadma.

Jälgimine ei tulnud üldse kõne alla. Kabineti sõdade¹⁾ väikesed eesmärgid ei nõudnud ka otsustavaid lööke.

See oli joontaktika. Niisuguse pöörase sõjakunstiga või pigemini osavusega saavutati kurikuulsad võidud Höchstedi, Malplaquet ja Oudenarde all ja mujal.

*

Ma tähendasin juba varem, et Rootsi riigi seisukord nõudis rohkem kui „tavaliisi võite“. Rootsi seisukord vaenuliste naabrite vahel, kes alaliselt teda varitsesid, nõudis teistsugust sõjakunsti, otsustavate ja tugevate löökidega. Halastamata pealetung ükski võis siin viia eesmärgile.

Sellest järgnes, missugustele nõudmistele pidi vastama Rootsi sõjavägi. See oli uuemal ajal — Erik XIV ja Gus-

¹⁾ Sõjad, millede põhjuseks olid dünastilised tülid (Tõlkija).

Kindral A. Sihvo 1. diviisi ohvitseride keskel 23. X 28. Narvas.

Esiplaanil (vasakult paremale): Major A. Normak, kol.-ltm. Triik, kol. Relander, kindral A. Tõnisson, kindral A. SIHVO, kindral N. REEK, kol. Pulk.

tav Adolfi ajajärgus, mida ma juba eespool vaatlemise alla võtsin.

Võimalus täita need nõudmised seisis, nagu ma juba tähendasin, vanas suurejoonelises Rootsi sõjaväe organisatsioonis, mis tugines vabale talupoja soole ja vanast ajast läbiviidud üldisele sõjaväeteenistuse kohustusele.

*

Kui 1700. aastal puhkes suur Põhja-sõda, tuli esile teravamalt kui kunagi varem hädaoht sisemistel liinidel. Ühel ajal tungisid Kaarel XII riigile kallale Vene, Poola, Saksi ja Taani. Võitluses elu eest, mis sellega algas, ei olnud kohane passiivne äraootamine; tuli kõigile vaenlastele üksteise järele vastu astuda, et neid otsustavas võitluses lüüa. Joon-taktika põhimõtted ei oleks seal mitte aidanud. Absoluutne otsustamine oli al-nukeseks abinõuks võimsa rõnga purus-tamiseks.

Kaarel XII armee oli ka selleks val-mis. Maksmapandud määrustikkudega ja alaliste harjutustega sisendati igale mehele õpetused pealetungist ja rünnakust. Tulistamist võis ette võtta ainult kui vahetut ettevalmistust kallaletungile külma relvaga, mis pidi

otsustama lahingu. Määrustiku järele ei tohtinud koguni esimest pauku lasta enne, kui vaenlast täägiga võis küünida. Ratsavägi ei pidanud üldse laskma, nii kui see ka Kesk-Euroopa lahingväljadel kombeks oli (Karakolleerimine). Ratsa-väe võitlusmeetodiks oli kallaletung täis-galoppis.

Niiviisi väljaõpetatud armee juhtis kõva käega noor kuningas ise, kes paremini kui keegi teine enne teda aru sai, et üksnes täielik otsustamine ja vaenlase absoluutne hävitamine võis päästa raskesse seisukorda sattunud maa olemasolu.

Kaarel XII ei lasknud ennast sugugi mõjutada „reeglitest“ ja „põhimõtetest“, mis kaasaegist sõjakunsti kammitsas hoidsid ja sidusid. Rootsi kuningas pi-das silmas eesmärki ja tema tegu-ses nii, nagu olukord nõudis.

Narva all leidis ta oma vaenlasena eest arvult suures ülekaalus ja tugevate kindlustuste taha varjatud Vene sõjaväe.

Tegutsemine joontaktika põhireeglite järele oleks teda seal viinud hukkumisele.

Selle asemel valis Kaarel XII punktid seespool laialipaisatud ja hõredat joont,

1. jal. rügemendi kasarmutes (end. Hermann'i kindl.) 23. X 28. Narvas.

Tutvunemas ruumidegz.

Rakvere garnisoni laskeraja (tiiru) ehitamisel 24. X 28. Rakveres.

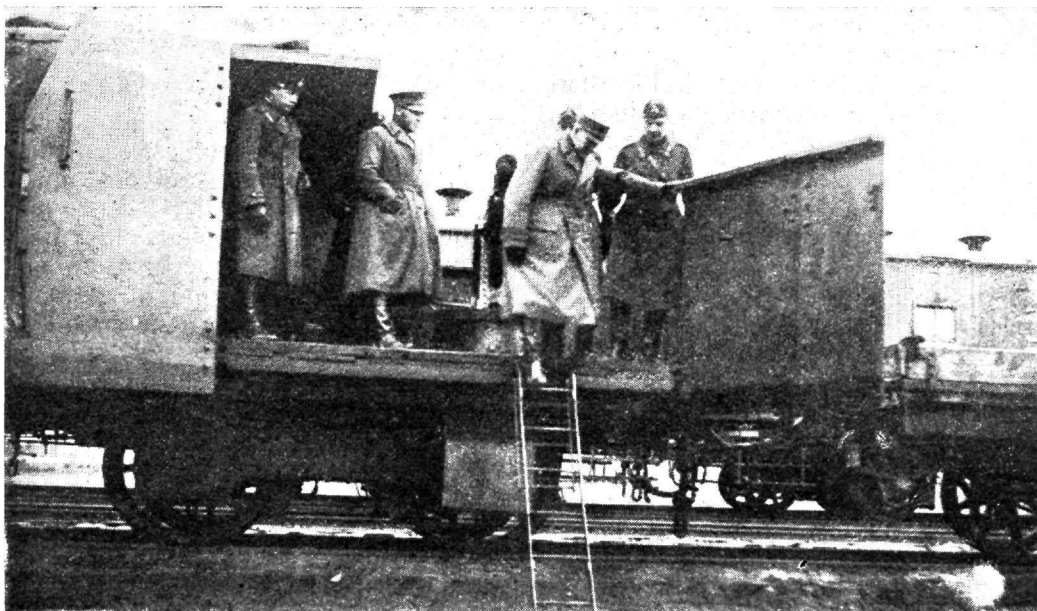
Külalisi saadab garnisoni ülem kol. J. Pavian.

mis olid taktikaliselt otsustavad. Nende vastu gruppeeris tema oma pealetungi kolonnid läbimurruks. Oli see õnnestunud, siis võis ettevõtta venelaste liinide mõlemipoolset ülesrullumist, mis

enesega kaasa tõi vaenlase armee hävitamise lahingväljal.

Fraustadti all seisis Kaarli lahingukunsti ülesanne selles, et lahtisel väljal peaaegu kahekordselt ülekaalus

Tutvunemine soomusrongidega 24. X 28. Tapal.

Kindral A. Sihvo trepil.

Sõjaväe Ühendatud Õppeasutustes 25. X 28.

Kindral A. Sihvo laskerajas õppelaskmisel.

olev vastane purustada. Saksi-Vene armee, mis oli ülesseatud joontaktika reeglite kohaselt, kasutas kõiki toleaegseid tehnilisi abivahendisi, samuti ka suurtükiväge, millele Kaarli armee ainustki

suurtükki vastu panna ei võinud. Võidu võimalus seisis selles, et mõlemad vastase tiivad hävitada, ühel ajal vaenlase tsentrumi sidudes kallaletungiga rindel, et siis kahekordse ümberhaaramise läbi

teda allasuruda. Peale selle oli vajalik — nagu Narva all — juhtimine lahingu ajal, ning taktikaliste eesmärkidega ja ülesannetega lahinggruppide kokkuseadmine. See kõik oli teravas vastolus tolleaegse joontaktika põhimõtetele rajatud sõjavägede juhtide arusaamisega.

*

Koguni erinevates olukordades näitas Kaarli võitluskunst Narva ja Fraustadi all võimalust lahingväljal vaenlase võitlusjõude hävitada. Kesk-Euroopale, samuti kui barbaaride riigile Idas, näisid Kaarli saavutused võõrastena ja hirmuäratavatena. Kunagi ei taibatud seesuguse, lahingväljale tormava, jõu põhjust, ei suudetud aru saada Kaarli harukordse tööriista — sõjaväe — mitmesugustest omadustest ja võimetest ning juhatuse otsustavast tahtest. Olles võimalikuks saanud igivana sõjalise organisatsiooni läbi, tõusis põhjamaa sõjakunst oma kõrgemale võimsuse astmele sunduse tõttu Rootsi riigi olemasolu eest võidelda tema

vastu vandeseltsi astunud ilmajao vastu. Seekord oli õige mees kohal, kes oskas kasutada tema kätte antud tööriista — sõjaväge.

Meile annab suur Põhjasõda, samuti nagu meie sõjaajalugu enne seda, õpetuse, et meie siin põhjas ei peaks mitte ilma pikema kaalumisetä eeskujuga võtma, laskma end juhtida Kesk-Euroopa sõjakunstist, ega end võluda laskma nende lahingväljade piltidest. Nõudmised, mis meile üles seatakse, on kõrgemad, meie eesmärgid suuremad, meie maad on teistes oludes väljaarenenud, nad omavad teistsuguse loomu ja siin elab teistsuguse vaimuga rahvas. Seepärast peame meie end ettevalmistama teistsugusele sõjakunstile, tugevamate hoopidega ja otsustavamate eesmärkidega sõjakunstile. Meie sõjaajalugu näitab, et meie rahvasel võimalusi selleks on, kui meie aga suudame omal jalul seista ning end võõra abi hoolde ei jäta. Tegutseme meie nii, siis võime ka tulevikule muretult vastu minna.

Iseseisev õhuministeerium Prantsusmaal.

A. Traksmann.

Septembri keskpaigas prantsuse avalik arvamine oli sündmuse tunnistajaks, mis oma tähtsusest ulatub kahtlemata üle Vabariigi piiride: Valitsuse dekreediga kutsuti ellu iseseisev õhuministeerium.

Millistes tingimustes sündis see uus asutus? Prantsusmaa õhujõud jagunevad järgmiselt:

- eralennuasjandus;
- koloniaal õhujõud;
- maaväe õhujõud;
- mereväe õhujõud.

Kuni iseseisva õhuministeeriumi loomiseni igaiüks neist neljast funktsioneeris iseseisvalt. Eralennuasjanduse juhtimine ja edendamise oli koondatud erilisse allsekretariaati (sous-secrétariat de l'aéronautique), mille eesotsas asus Laurent-Eynac, alluvusega kaubandusministeeriumile. Koloniaal õhujõud allusid koloniide ministeeriumile, maaväe õhujõud, moodustades suured üksused — brigaadid ja diviisid, allusid sõjaministeeriumile ning mereväe õhujõud — mereväe ministeeriumile.

Riigi eelarves ettenähtud krediidid iga

asutus kasutas omaette, kusjuures ministeeriumid oma tellimised uute aparatuuride, mootorite ja muu materjali peale andsid eratehastele, milliseid Prantsusmaal on mitmeid.

Kuid eeltoodud õhujõudude organisatsioon ei rahuldanud Prantsusmaa õhujõudude pioneere. Lennuväe kiire areng teistes suurriikides, nagu Põhja-Ameerika Ühendriigid, Inglismaa, Itaalia ja Saksamaa, mille vastuvaidlematuks tunnustajaiks olid mitmed hiilgesaavutused lennುವäe kasutamise alal nimetatud riikides, ei annud rahu prantsuse õhuvallutajaile. Küll oli siingi suursaavutusi. Pelletier d'Oisy, Costes, Brix ja teisi — need on nimed, millelele omal ajal hõiskasid vastu kõigi prantslaste südamed. Kuid — kõige selle kõrval, kui palju pettumusi, ebaõnnestunud katseid ning — vähemaid ja suuremaid õnnetusi e r a l e n n u v ä e s!

Näis olevat küllalt põhjusi, et küsimust üles tõsta: kas on kõik korras prantsuse lennುವäes? See sündiski — nagu alati — ajakirjanduse kaudu kõige pealt — ning juba aastaid tagasi.

**Kindral A. Sihvo Vabadussõjas langenute mälestusehisele pärjapanekul
26. X 28. Tallinnas.**

Kindral A. Sihvo Aegnas 25. X 28.

Nagu ikka: oli optimiste ja pessimiste. Iga väline sündmus lennuasjanduse alal — õnnestunud katse, mõni suursaavutus välismaal või kodumaal oli põhjuseks, et küsimus tõusis uuesti päevakorda. Ning mida rohkem edusamme tegi lennuasjandus välisriikides, mille mõõtljaks hariliku kodaniku silmis olid igasugu kauguse ja kiiruse

rekordid, ookeani vallutamised jne., ühenduses samasuguste katsete ebaõnnestumisega Prantsusmaal, seda tungivamalt tõusis esiplaanile arvamine, et midagi ei ole korras prantsuse lennuväes, eestkätt eralennuasjanduses. Küsimust käsitlesid kõige rohkem, muidugi, eriajakirjad, eesotsas nädala ajakirjaga „Les Ailes“.

Kindral A. Sihvo lahkumine Eestist 26. X 28. Tallinna sadamas.

Saatjate hulgas Soome saadik, minister Vuorimaa, sõjaminister kindral N. Reek, sõjainistri abi kindral P. Lill, kindralstaabi ülem kindral J. Tõrvand, Kaitseliidu ülem kindral J. Roska, garnisoni ülem kindral J. Unt, S. Ü. Ö. ülem kindral G. Jonson, san.-kindral Lossmann ja van. garn. ohvitserid.

Viimane andis ühtlasi diagnoosi: süüdi pole mitte prantsuse lennuriid, kellede hulgas on küllalt julgeid, asjatundlikke õhupioneerid, vaid nähtuse põhjuseks on asjaolu, et prantsuse õhujõud on tehniliselt maha jäänud naabritest. Minnes edasi, konstateeriti, et mahajäämine omakorda on tingitud õhujõudude mitteotstarbekohasest juhtimisest. Ja otsus nelja peremehe vahel paiskab laiali nii tähelepanu kui krediitid, mis ei võimalda saavutada küllalt mõjuvaid tagajärgi. Kujukas näide: Itaalia, kus õhujõud lühikese ajaga tegid hiilgehüppe oma arengus ainult selle tõttu, et neid juhtis Mussolini raudne käsi.

Järeldus siit: ka Prantsusmaa peab saama iseseisva õhuministeriumi, mille eesotsas üks vastutav energiline juht.

Kihutustöö iseseisva õhuministeriumi kasuks kestis pikemat aega ning selle eesotsas oli ajakiri „Les Ailes“.

Kuid küsimuse otsustamine ei nihkunud; kord kujunenud traditsiooni inerts oli liig tugev, kui et ta oleks nihkunud paigast isenesest.

Niisugune oli seisukord, kui augustikuu keskpaigas, prantsuse lennuväge vapustas uus lennukatastroof: hukkus mahakukkunud lennukil kaub.-minister Bokanovski, põledes sööks oma kaaslastega.

Terve avalik arvamine oli sündmusest

haaratud viimse võimaluseni. Haige ja valus küsimus oli uuesti tõusnud päevakorra ning sedapuhku niivõrra võimsalt, et tema otsustamine pidi sündima ruttu ja põhjalikult.

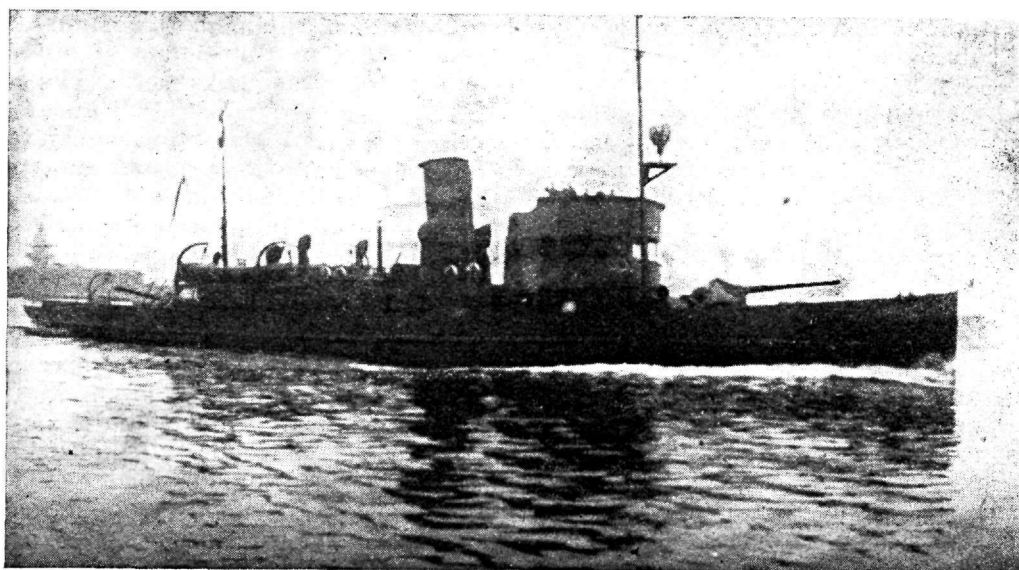
Tunnustati täiel määral Bokanovski teeneid lennuasjanduse arendamises, kes langes, jäädes truuks oma kohustele. Kuid, ühtlasi terve avalik arvamine atakeeris otsustavalt maksvat süsteemi õhujõudude juhtimises. Jälgides ajakirjandust tema tervikus tollel perioodil, tundus, et suurrahva prestiiži tunne oli vapustatud hinge põhjani, pöördudes Valitsuse poole tungiva sooviga radikaalsete abinõudega püüda korraldada nii tülikaks kujunenud pahe. Ning selle abinõuna nägid loomulikult kõik — iseseisva õhuministeriumi ellukutsumist.

Niisuguses õhkkonnas Valitsusel ei jäänud muud, kui rahuldada üldine soov, määrates ühtlasi esimeseks õhuministriks Laurent Eynac.

Kuna uut ministrit tunti energilise asjatundjana, siis viimase määramine oli tõesti tervitatud kõikide häälekandjate poolt.

Kuid sellega kõik raskused ei olnud veel kaugelki kõrvaldatud.

Kui Valitsusel oli võrdlemisi kerge otsustada küsimus põhimõttelikult ning määrata selleks kohane leitud isik, siis tekkisid praktilised raskused, niipea

Kindral A. Sihvo lahkub Soome sõjalaeval Eestist 26. X 28.

kui asuti uue ministeeriumi tööala ja uue ministri kompetentsi kindlaksmääramisele.

Mis pidi endast kujutama uus õhuministeerium?

Kas allutada temale kõik õhujõud ilmingimatuult, mis seni jaotatud nelja peremehe vahel, või anda tema kompetentsi ainult eralennuasjandus. Esimesel juhtumisel — rida raskeid probleeme: Sõjaväelise lennuväe personali — ohvitseride ja allohvitseride ettevalmistamine ja teenistuskäigu korraldamine, lennuväe mobilisatsiooni ettevalmistamine, sõjaväelise lennuväe väljaõppe korraldamine koos teiste väeliikidega jne. Kuidas kõiki neid küsimusi rahuldada nii, et uue asutuse loomine ei tekitaks konflikti sõja- ja mereministeeriumiga ning ei nõrgendaks riigikaitse korraldamist.

Kuid teisel juhtumisel — senine perspektiiv, veidi uuendatud kujul.

Laurent Eynac deklareeris kindlasti, et ta tahab luua ainult ühtlase, terviklise õhuministeeriumi, millele alluvad kõik õhujõud. Ainult sel juhtumisel ta võivat kanda vastutust oma töö eest, vastutust, mida ootab temalt terve rahvas.

Kuid sõja- ja mereministrid olid kategooriliselt vastu niisuguse õhuministeeriumi aatele. Nad olid nõus andma üle selle osa krediitidest, mis määratud teaduslikuks uurimusteks, katseteks jne. Kuid deklareerisid kategooriliselt, et lennuväe personal moodustab lahutamatu terviku teiste väeliikidega. Teda tuleb õpetada koos teistega ning riigikaitsele ta võib olla

kasulik ainult siis, kui ta on õppinud töötama teiste väeliikide kasuks. Tema eraldamine iseseisvaks omaette ministeeriumiks võib kujuneda koguni hädaohtlikuks riigikaitsele. „Pealegi“, tähendasid mõlemad ministrid, „kui võib kõneleda lennuväe kriisist, siis seda ainult eralennu väes. Sõjaväe lennuvägi selle vastu, on organiseeritud hästi ning töötab kõige paremate tagajärgedega.“

Kõik need olid koguni tugevad argumentid, mida Valitsus ja President ei võinud jätta tähele panemata.

Vahepeal küsimus oli kandunud uuesti ajakirjandusse, kes temast oli muidugi huvitatud ülimal määral.

Kujunes siingi kaks laagrit: Laurent Eynac'i ning Painlevé ja Layques poolehoidjad.

Kuid oli siiski selge: mis puutub avalikku arvamisse, siis kaugelt suurem enamik oli õhuministri vaimustatud poolehoidja. Oli huvitav jälgida seda poleemikat mitmete ajalehtede kaudu. Milliseid argumente kõik esile ei toodud, et tõendada ühtlase, tugeva õhuministeeriumi loomise tarvidust!

Küsimus oli Valitsuses otsustamisel kolm korda. Viimast korda presidendi enda eesistumisel.

Kumbki pool ei loobunud oma väidetest. Lõbusad vahejuhtumisedki ei puudunud. Nii kirjutas „P. P.“, et Painlevé olevat viimaks tähendanud: „Kui õhuminister soovib nii väga saada enda käsutusse ka sõjaväe lennuväge, siis, lõpuks, olen nõus

temale andma mõned eskadrillid!“ — „Andke juba kõik!“, tähendanud seepeale Briand.

Lõpuks lahenduski küsimus — enamus-hääletusel, millele alistusid sõja- ja mereministrid. Peasjalikult võidu Laurent Ey-nac'ile tõi küll presidendi ja Poincaré auto-riteet, kes mõlemad olid ühise õhuminis-teriumi poolehoidjad, ning avalik arva-mine.

Seega võib alla kriipsutada, et uue õhu-ministeeriumi sünnitaja tema praegusel kujul on olnud peasjalikult avalik arva-mine, kes on jälginud ja mõjutanud sünd-muste arengut otse palavikulise tähelepa-nuga ja järjekindlusega. See rahva laialine tähelepanu ja poolehoid uuele asutusele kahtlemata on suureks moraalseks toeks, mis võib anda kõige paremaid tagajärgi.

Küsimus reguleeriti Presidendi dekree-diga, mis määrab lähemalt kindlaks õhu-ministeeriumi kompetentsi ja uue asutuse vahekorrad sõja- ja mereministeeriumitega.

Olgu siinkohal toodud alljärgnevad tähtsamad korraldused eelnimetatud dek-reedist:

Õhuministri käsutusse on antud all-järgnevad osad ja teenistused:

1. Sõjaväe õhujõudude alal:
 - kõik õhujõudude diviisid ja brigaa-did ühes õhujõudude direksiooniga ja mobilisatsiooni tsentrumiga;
 - kõik õppeasutused õhujõudude alal — Versailles's, Avord'is, Cazaux's, Istre'is, Bordeaux's;
 - kõik mereväe õhujõudude üksused, teenistused ja õppeasutused.

Kuid laevadel asuvate õhujõudude personal kuulub mereväele ning jääb mereministri käsutusse¹⁾.

Teadetekogumise lennuvägi (l'aviation de renseignement) (8 rügementi ja 5 grup-pi), siia hulka arvatud hävitajate grupid, mis kuuluvad segarügementide koosseisu, ühes kahe aerostaatide rügemendiga, antakse sõjaministri alalise taktikalise käu-sutusse.²⁾

Samuti võib sõjaminister saada enda taktikalise käsutusse 2 hävitajate rüge-menti — üksikult või ühiselt.

¹⁾ Nimetatud personal moodustab täiesti or-gaanilise terviku muu laevade personaliga, mis-pärast teda eraldada teise ministeeriumi alla on võimatu.

²⁾ Seega õhuministri käsutusse on antud pommitajate ja hävitajate rügemen-did, mis sõjaajal töötavad kaugel seljataguses, omaette ning seepärast ei vaja ühist väljaõpeta-mist koos teiste väeliikidega.

Nimetatud sõjaministri käsutusse antud osade koosseise võib muuta ainult sõja- ja õhuministrite vastastikkusel kokkuleppel.

Sõja- ja mereministri käsutusse jäetud üksuste varustamine mitmesuguste mater-jalidega sünnib õhuministeeriumi kaudu pärast seda, kui eelnimetatud ministrid on teatanud oma taktikalised nõudmised selle kohta.

2. Kõik ehitused, lennuväljad ja sisse-seaded kuuluvad õhuministeeriumile.

3. Õhuministeerium kasutab kõik k r e d i i d i d, mis määratud riigi eelarves õhu-jõudude alal. (Nimetatud krediidid 1929. a. eelarves ulatuvad 1300 miljoni frangini).

4. Kõik materjalide tellimised sünni-ivad õhuministeeriumi kaudu.

5. Õhujõude mobilisatsiooni korraldab tervelt õhuministeerium.

Ei ole raske näha, et nimetatud dekreet on püüdnud küsimust lahendada võimalikult eluliselt. Kõik need üksused, nagu teadetekogumise lennuvägi ja laevadel asuva lennuväe personal, mis orgaaniliselt on seotud vastavate ministeeriumitega, on jäetud nende ministrite käsutusse. Ei saa, näiteks, endale ette kujutada teadete-kogumise lennuväge eraldatuna jala-ratsa- ja suurtükiväest. Ohuvaatus lahinguväljal ja selle lähemas seljataguses, suurtükiväe kontroll, sideülesanded, õhufoto ja pommitamise ülesanded (keskmised pom-mitajad) samas raioonis — kõik need tegevused on niivõrra tihedasti seotud teiste väeliikide tegevusega, et ühine väljaõpe siin peab olema tagatud kõige lähemalt. Olgu möödaminnes alla kriipsutatud, et sarnasel kujul nagu nägin seda väljaõpet, viibides staažil ühes teadetekogumise lennuväe rü-gemendis, see koostöö teiste väe-liikidega on tõesti tagatud üli-mal määral. Kuid sellest vast lähe-malt teine kord.

Õhuministeeriumi loomise küsimus ning selle arenemine tekitas elavaid vaieldusi ka lennuväe ohvitseride hulgas. Siingi aval-dati kahesuguseid arvamisi — poolt ja vastu. Lõpuks jõuti arvamisele, et iseseisva õhuministeeriumi loomine võib ehk kasu-likki olla lennuväe ohvitserile tema teenis-tuskäigu, majanduslise olukorra jne. kor-raldamise mõttes. Et dekreet need küsi-mused on jätnud lahtiseks, siis üldiselt jäeti ootama sündmuste käigu arenemist.

Olgu kuidas on: iseseisva õhuministee-rium Prantsusmaal on sündinud ning omab enda juhina mehe, keda loetakse parimaks asjatundjaks omal alal, täis energiat ja kindlat tahet saavutada tagajärgi. Uue

ministri esimesed sammud on seda tõendanud. Tema tuleviku kavatsused ulatuvad kaugemale.

Niisuguses olukorras ei ole kahtlust, et uue keskasutuse ellukutsumine kahtlemata on mõjuvaks teguriks ja impulsiks prantsuse lennuasjanduse tuleviku arenemisele tema tervikus. Võib olla kindel, et tunduvalt suurendatud krediidid ja tähelepanu juhitakse teaduslikkudele uurimustele lennuasjanduse alal, mitmesugustele katsestatistidele uute tüüpidega jne.

„Kõige pealt kõrvaldada tehniline kriis!

„Varustada meie lennuvägi materjaliga, mis väärib tema nime.

„Inglased ja sakslased, et piirduda ainult nendega, omavad aeroplane ja hydroplane 20 tonni kandevõuga. 50-tonniliste aparaatide konstrueerimine on uurimisel ning nende ilmumine on ainult 3—4 kuu küsimus.

„Kõigele sellele meie ei või jääda ükskõikseks. Ka meie peame end valmistama suurekandevõuga aparaatide konstrueerimisele.“

Nii „Les Ailes“, 4. X 28.

Näib küll, et selles sihis suunib ka uus minister oma peamise tähelepanu.

Mis puutub sõjaväe õhujõududesse, siis vähemalt esialgselt, sel' alal ei ole ette näha suuremaid muudatusi. Tõsiasi on, et seniajani sõjaväelised õhujõud Prantsusmaal moodustasid lõviosa üldisest õhujõudude arvust. Sõjaväe õhujõudude arendamisele pühendati peamine tähelepanu ja kaugelt suurem osa krediitidest.

Kuidas kujuneb olukord ses suhtes edaspidi?

On ringkondi, kes loodavad, et uue ministri määramine toob endaga kaasa erilennuasjanduse hoogsama arengu, võib olla, osalt, sõjaväe õhujõudude arvel. Saksamaa markantne eeskuju, kes lühikese ajaga on vallutanud suurema osa Euroopa õhuliinidest ning kelle katsetele „Zeppelini“ abil luua korralik õhuühendus Euroopa ja Ameerika vahel käesoleval silmapilgul on pöördud terve maailma tähelepanu, on ju nii ahvatlev järele püüdmiseks.

Kuid niisuguste püüete eest hoiatab tõsiselt „La France Militaire“. (28. IX 28).

„On tõsiasi, et kaubanduslik lennuasjandus ammugi moodustab vaid vähese osa prantsuse sõjaväe õhujõududest.

„Ka tuleviku suhtes ei või olla kahtlust: Õhujõudude arengus riigikaitse kindlusta-

Dr. Oskar Kallas.

25. oktoobril s. a. pühitses Dr. O. Kallas oma 60-dat sünnipäeva. Selle päeva puhul avaldati Eesti ajakirjanduses jubilarile austavaid artikleid. Dr. O. Kallast iseloomustatakse kui suurimat Eesti kultuurtegelast, kes aastakümneid on kandnud kive nüüd katuse alla saanud Eesti kodule, kes sitkelt ja oskusega rajanud teed Eesti uuestsünnile ja kes seisab praegugi meie rahva teenistuses vastutusrikkamal kohal.

Dr. O. Kallas on peale kõige selle võidu organiseerijaid meie vabadusvõitluses: see on tema, kelle isikule ja tööle võlgname Soomest saadud abi eest meile raskeil 1918./19. aastail. Sellepärast kaitsevaelastelt parimaid õnnesoove jubilarile!

mine peab jääma peamiseks eesmärgiks. Ja kuju, mille Valitsus on otsustanud anda uuele õhuministeeriumile, kõneleb tema sõjaväelise iseloomu kasuks.

„Kui Saksamaa oma eraõhuasjandusele on andnud peaaegu fantastiliselt võimsa arengu, siis selle põhjuseks on kaugeltki mitte puht kaubanduslikud huvid. Ei ole, näiteks, sugugi kaubavahetuslisest tarvidusest või õhuühenduse pidamise vajadusest tingitud asjaolu, et linnad 20000—30000 elanikuga ühendatakse õhusõidu liinidega, pealegi kui nad omavad nii kui nii korra-

liku raudtee ühenduse. Meie teame, milles seisab asi.¹⁾ Võime koguni kinnitada: **mida enam areneb eralennuasjandus Saksa maal, seda tugevamad peavad olema Prantsusmaa sõjaväelised õhujõud.**

„Lennuvägi kujutab endast väeliiki, mis peab töötama täielikus kooskõlas teiste väeliikidega, mitte ainult lahinguväljal, vaid ka rahualal. Seega tuleb energiliselt kõrvaldada kõik, mis võiks kuidagi viisi raskendada või takistada lennuväelase koostööd jalaväelasega, suurtükiväelasega, tankidega, staapidega jne.

„Ei või olla midagi halvemat, kui et lennuvägi võõrdub teistest väeliikidest, kui

¹⁾ Siin on kahtlemata mõeldud Saksamaa eralennuasjanduse kaetud arengut riigikaitse huvides ja riigieelarve kulul, kuigi see ei ole otsukohe väljendatud. Peab silmas pidama, et Versailles rahulepinguga Saksamaale on keelatud pidada sõjaväelist lennuväge, mispärast eeltoodud oletus näib olevat kõigiti tõenäolikk.

lennuväelane näiteks, harjub vaatlema jalaväelast samasuguse pilguga kui seda teeb praegu mereväelane.

„Sellelt seisukohalt meile tundub koguni, et õhujõudude organisatsioon sarnasena nagu ta loodud hiljuti, on vististi siiski vaid ajutine ning, et tulevikus võib tõusta päevakorrale **riigikaitse ministeeriumi ellukutsumise küsimus**, mis ühendab endasse kõik küsimused riigikaitse alal.“

Kas „La France Militaire“ viimane ennustus täitub, seda näitab muidugi tulevik.

Igal juhtumisel meilgi ei ole huvitusega jälgida õhujõudude arengut Prantsusmaal, on ju meilgi aktuaalselt päevakorral selle väeliigi ümberkorraldamine uutal alustel. Ning lennuväe koostöö teiste väeliikidega — kes võiks tõendada, et meie sel alal oleme juba jõudnud soovitava täiuseni?

Cours, 10. X 28.

A. T.

Kaitseliidu lähemast töökavast.

Kaitseliidu ülem kindral J. Roska, võttes 26. okt. s. a. ajakirjanikke jutule, märkis järgmised suunad tulevases kaitseliidu töös:

Kaitseliit on ja tahab jääda ka tulevikus kogu rahva (mitte mõne kihhi) huvide teenistusse. Et kaitseliit seda senini on olnud, tõendavad kõige selgemini arvud. Umbes 27 tuhandest kaitseliitlasest on (tuhandetes): põlluharijaid 13,8; töölisi 4,2; ametnikke ja palgalisi 4,1; õpilasi 2,8; teisi 2,3. Kui toodud arvused võrrelda vastavate rahvakihtide üldarvuga, siis näeme, et kõige rohkem võtab osa kaitseliidust kodanik, kes teenib palgalisena kas riigi või omavalitsuse asutustes.

Kaitseliit on pöörnud tänaseni palju tähelepanu rahva enesekaitse tehnilisele ettevalmistusele (sõjaline väljaõpe), tulevikus tahab ta pöörata suuremat tähelepanu seltskondlikule tööle: Mitte ainult nõuda malevlastelt tööd, vaid pakkuda ka neile midagi vastutasuna: kas meelelahutust kõnekontsertide, kino, pidustuste näol, või organiseerida kursusi mõne praktilise eesmärgi taotlemiseks.

Tulevikus olgu kaitseliidu ideede väljendus ja propaganda rohkem teos kui sõna. Meie kaitseliit võib juba oma

tulevases töös eduga kasutada neid kogemusi, mis andnud möödunud organiseerimise ja töö aastad. Naaber-rahvaste tööd omakaitse alal võetakse ka tulevikus eeskujuks niivõrt, kui see vastab meie oludele.

Kaitseliidu staabiülem kol.-lt. J. Maide selgitas üksikuid momente kaitseliidu möödunud töös, põhjendades oma ettekannet rikkalikult tabelite ja diagrammidega. Möödunud tegevuse-aastal (1. aprillini s. a.) on peetud kokku 5000 õppust 156.000 osavõtjaga. Peamine tähelepanu on pöördud väikeste üksuste väljaõppele ja laskeasjandusele. Üle riigi on loodud kavakindlaskeradade (tiirude) võrk nii, et iga laskur võib umbes tunni jooksul jõuda laskerajani. Suur tähelepanu on pöördud gaasiasjanduse populariseerimisele: gaasikaitse alal on välja antud populaarne teos: „Kuidas kaitsen ennast sõjagaasi eest“; selle teose autoriks on tuntud keemik D. Buxhoevden. Sport ja võistlused ei käi, muidugi, õppuste hulka. Spordi alal on kaitseliit püüdnud kaasa tõmmata kõiki sellest huvitatud kodanikke. Kui valmis saab kaitseliidu uus hoone, siis spordi levitamise võimalused saavad veelgi suurenema. Suuremat tähelepanu tulevikus vajavat noorte organiseerimine, sest 65,700 noorest ole-

vat organisatsioonides ainult 12,245, s. o. 18,5%. Naisi on kaitseliidus umbes 8000; see arv näitab tõusu.

K o k k u v õ t t e s: Kaitseliit on möödunud aastatel väheste jõududega teinud palju tööd rahva sõjalises ja moraalses ettevalmistuses. Eelseisvas töös kaitseliidu ülem kriipsutab alla teatud suuna muutust — sõja väelise st t õ o s t s e l t s-

kondlise töö poole. See on ter- vitatav, sest vajame autoriteetset selts- kondlikku organisatsiooni, kes, seistes väljaspool igasuguseid kihi huvisid, võiks kaasa tõmmata kõiki kodanikke ja oma töö ning elava eeskujuga olla rahva patriotismi ja riigikaitse tahe arenemise tu- gevamaid aluseid. Selles suunas tahab eriti tulevikus teotseda meie kaitseliit.

K.

Mälestusehis Vabadussõja kangelastele.

Pühapäeval, 21. okt. s. a., avati Tal- linna garnisoni surnuaial mälestusehis Va- badussõjas langenud kangelastele. Mäles- tusehise loomine sündis Vabadussõja mä-

lastest ei jäänud meile ükski tundmatuks — selle eest hoolitses sõja ajal kui vägede juhatus nii seltskond — sellepärast puudub meil „tundmata sõduri haud“.

Vabadussõjas langenute mälestusehise avamise aktusel 21. okt. 1928.

lestamise Tallinna komitee korraldusel. Komitee esimeheks oli linnapea hra Uesson.

Sarnase mälestusehise järele, mis oleks ühtlasi pühaks paigaks Vabadussõja kangelaste austamisel, tundsid tarvidust kui omad nii võõrad. Eriti need võõrad, kes tahtsid lilliga ehtida „tundmata sõduri hauda“, nagu seda tehakse Maailmasõjast võitjatena tulnud rahvaste juures.

Vabadusvõitluses langenud meie kange-

Riigivanema asetäitja, minister A. Kerem, avades 21. okt. s. a. mälestusehist, ütles: „Olgu see mälestuseks, auks ja tänuks langenutele meie vabaduse eest, olgu ta kohaks, kus võime austada kõiki Vabadussõjas langenud meie kangelasi.“

Seega on meil nüüd pühapaik võrdne tundmata sõduri hauale.

Mälestusehise pühalikule avamisele oli kogunud palju külalisi. Mälestusehis kaunistati rikkalikult pargadega. Meie naabri-

test — Soome, Läti, Poola esimestena ehtisid pargadega Vabadussõjas langenute mälestusehist.

Segasüsteemiline välitelefoni side.

Vene väest pärandud materjaalosa tõttu on meie kaitseväes tarvitusel segasüsteemiline välitelefoni side — s. t. koos leiavad kasutamist foonilised ja induktorlised välitelefoni seaded.

Välisriikes on fooniline telefoni süsteem ammu juba kõrvale heidetud, ehk seal, kus see veel leidub, püütakse vähemalt üleminna ühesüsteemilisele induktorlisele välitelefoni sidele.

Meil leidub siiski autoriteete, kes ei suuda loobuda tehniliselt iganenud välitelefonest. Rõõmustavalt on see küsimus viimasel ajal asjaomasel ringkonnas hakanud tähelepanu väärima. Nii „Sõduri“ ühes eelmises numbris leidub dipl. ins. N-n asjalik artikkel foonilise välitelefoni side kohta, käsitletud küll peamiselt puhttehnilisest küljest.

Luban enesele avaldada dipl. ins. N-n'i poolt tõstetud küsimuste puhul mõned mõtted.

Foonilise välitelefoni süsteemi pooldajad põhjendavad oma vaatekohti järgmiselt:

1) Iseseisva eraldatud foonilise telefoni võrgu abil on allüksuste juhid isoleeritud juhtimise tsentrumitest, mille tõttu saab ärahoitud asjatutelefoniga kõnelemine.

Juhiks, kehel tuleb kasutada ühel ajal foonilist ja induktorlist telefoni võrku, on pataljoni ülem. Asudes kahe iseseisva üksusest lahus oleva süsteemi piiril, on patül side mõttes asetatud raskesse seisukorda. Viibides foonilise telefonivõrgu piirkonnas, on tal mõlemi võrguga ühendus ainult K. P-s ja V. P-s., seega saab tema liikumine seotud alaliselt nende kahe punktiga.

Manööversõjas, K. P. ja V. P. asukohade muutmisel, kaitsele asumisel jne. tuleb ette küllaldaselt juhuseid, kus patüülil on tarvidus kompaniide rajoones foonilise telefonivõrgu piirkonnas viibimiseks, sellel ajal on tema aga induktorlisest telefonivõrgust lahutatud ja puudub, võib olla, kõige tarvilikumal momendil kiire ühenduse võimalus juhtimise tsentrumiga ning rüüliga.

Seda sageli tekkivat olukorda on vahel „päästnud“ mõni leidlik sidul, ühendates foonilise telefoni võrgu induktorlisega, nagu see aset leidis äsja möödunud Petseri manöövritel. See on ikkagi hädaabi nõu ja seda on võimalik teostada vastavate abinõude olemasolekul.

Tehniliselt ühe induktorlise telefoni liini ühendamine foonilise telefoni võrguga on õige lihtne. Induktorlise telefoni liine ühendatakse läbi järjestikku lülitatud induktorlise telefoniaparaadi ja transformatori foonilise komutaatori. Foonilise võrgu abonendi, kelle väljakutse ilmub foonilises komutaatoris, ühendamiseks induktorlise võrgu abonendiga, kututakse induktorlise aparadi abil abonent välja ja kommutaatoriga antakse ühendus harilikul viisil. Induktorlise võrgu abonendi väljakutset märgib induktorlise aparadi kell, sest induktorlise aparadi väljakutse foonilises kommutaatoris ei ole kuuldav ja foonilise kommutaatoriga antakse ühendus harilikus korras soovitava abonendiga. Korralikkude abinõude juures telefoni kõne selgus selle ühenduse all ei jätta midagi soovida.

Sarnase ühenduse juures saab patül igalt poolt ühenduse induktorlise võrguga, ükskõik missuguse foonilise võrgu abonendi juures ta ka ei asuks.

Ülaltühendud ühendusega on tegelikult moodustud üks kahest süsteemist koosnev telefoni võrk. Pole vajadust aga seda võrku õrna, kergesti rikkimineva, foonilise süsteemiga nõrgendada.

Kindla kõnede distsipliini juures ei ole karta, et senise foonilise võrgu abonentid hakaksivad induktorlise võrgu abonentide asjatult tülitama.

2. Foonilise süsteemi materjaalosa on induktorlisest lihtsam ja kaalult kergem.

On juba varem tõestatud, et induktorlised telefoni aparadid on töös kindlamad kui foonilised. Viimaste kergem kaal ei oma tegelikult olulist tähtsust, et neid eelistada.

Foonilise võrgu nõrgemaks osaks on foonilised kommutaatorid, millede hüved

nii konstruktsioonilt, kui ka kaalult ei ületa praegu tarvitusel olevate sama abonentide arvuga induktorliste nummerkastide omadusi.

Praegused 10-numbrilised ja äsja turule ilmunud uued Tartu telefonivabriku 20-numbrilised induktorlised nummerkastid on isegi praegustest meil tarvitusel olevatest foonilistest kommutaatoritest kaalult kergemad ja asetuvad viimaseid täiel määral, sellejuures on nendega ümberkäimine isegi lihtsam.

Seega ei ole fooniliste seadete eelistamine ülaltähendatud põhjustel põhjendatud.

3. Foonilised seaded on kasutatavad halva isolatsiooniga liinidel, kusharilikult induktorline väljakutse ei ilmu.

Iganenud on vaade, nagu võiksid foonilised seaded töötada halva isolatsiooniga liinidel. Kui isolatsiooni vigastuse tõttu ei ole kõne kuuldav induktorlise aparadiga, siis pole ta kuuldav ka foonilisega.

Foonilise aparadi paremuseks loetakse, et fooniline väljakutse on ilmuv ka seal, kus induktorline seda ei ole ja mikrotelefoni rikke puhul on võimalus kasutada seda summerogrammide üleandmiseks (Praktikas harilikult esineb 95% summeri ja 5% mikrotelefoni rikkeid). Summerogramme mainitakse küll meie ametlikkudes eeskirjades, kuid olen veendunud, et need kaitseväge foonilises telefonivõrgus on seni tundmatud; sel juhul pigemini antakse sõnumik helkgrammina ehk saadetakse jooksuriga, kui vigase isolatsiooniga liinidel nõrga summeriga, mis pealegi seotud vastase pealtkuulamise võimalusega.

Praeguse segasüsteemilise välitelefoni side juures meie kõnede püüdmine on vaenlasele täiesti võimaldatud.

Eelliini kahejuheline fooniline telefonivõrk liinide korraliku isoleerimise juures on vähe kardetav ja vastane pole just seal peetavatest kõnelustest nii väga huvitatud.

Induktorlise võrgu ühejuheline liinid suundudes patülide V. P., ulatavad sageli kompaniide rajoonesse, vastasest ühe kuni kahe kilomeetri kaugusele, seega vastase kõnepüüde aparaatide tegelikku ulatuse rajooni.

Jaan Lattik.

Meie tuntud ja armastatud kirjanik ning kõnemees Jaan Lattik pühitses 23. okt. s. a. viiekümnendat sünnipäeva. Jaan Lattik armastab kodu, selle sõna kitsamas ja laiemas mõttes. Olles haridusministriks aitas sõbralikult kaasa kodukaitse õppuste sisseviimisele koolidesse, sest kodu vajab veel kaitset. Soovime jubilarile palju õnne tulevikus!

Neil juhedel rügüli ja patüli vahel peetavate operatiiv kõneluste vastu tunneb vastane just erilist huvi. Seda hädaohtu on võimalik kõrvaldada ainult kahejuheline traatide võrgu arendamisega kuni rügüli K. P., mis ka välismail on leidnud teostamist maailmasõja õpistel.

Ülaltähendatust selgub, et välitelefoni liinid peavad igal juhul hästi isoleeritud olema.

Foonilise telefonivõrgu asetamisel induktorlisega peale tehniliste hüvede ja sidemeeskonna väljaõppe lihtsamaks muutmise saadakse side teostamisel tundav elavajõu ja tehnilise varustuse kokkuvõtteid.

Segasüsteemi juures olenevast olukorrad ühe märgi vallutamiseks hargnemisel patüli K. P. ja V. P. juures peale fooniliste side vahendite leiab kasutamist induktorline telefoni võrk, kuhu kuulub 1

nummerkast, 3 induktorlist telefoni aparaati, 4 km kaabelt ja 5 sidemeest. Puhtinduktorlise välitelefoni süsteemi juures võib see meeskond ja varustus olla antud momendil varus, seega kergendaks nii kui nii väikse koosseisuga sidemeeskonna tööd. Rügemendi sidekompanii kohta annab see aga kaaluva arvustiku: kokku umbes 15 sidemeest, 12 km kaabelt, 3 ind. nummerkasti ja 9 induktorlist telefoni aparaati.

Välisriikidest, Prantsusmaal, tuntakse ainult kahejuhelist induktor-telefoni sidet.

Olgugi, et prantslaste induktorline telefoni aparaat võimaldab induktori voolu katkestamisega saada midagi summeri taolist, umbes 300 perioodilist voolu, mida on võimalik foonilistes seadetes kasutada. Arvestates, et suurriigid on Maailmasõjast pärinud hiigla sidevarustuse tagavarad, siis on vaevalt võimalik sealt leida uuenduste maksmapanemist.

Meie asjaomastes ringkondades tuleks see küsimus põhjalikumalt kaalumisele võtta, enne kui uute summerite peale raha väljaanda. — s.

SSSR'i sõjaväe pensioni seadus.

Pensionid näeb ette elukutseliste punaväelastele järgnevad ainelised toetused:

- pensionid reservi või erru arvamisel;
- ühekordsed toetusrahad teenistusest vabastamise puhul;
- ühekordsed toetusrahad lapse sündimise või surma puhul;
- arstiabi.

Pensionid määratakse kolmes liigis:

- pensionid invaliidsuse puhul;
- pensionid teenitud aja eest;
- pensionid elukutselistele punaväelastele, kes teenisid varemalt endises keiserlikus sõjaväes.

Invaliidsuse puhul pensionid määratakse järgnevatel alustel:

A. Pensioni saamise õiguse omab see punaväelane, kes on kaotanud oma töövõime täielikult või osaliselt. Pensioni suurus on kahest tegurist:

- invaliidsuse grupist;
- töövõime kaotamise põhjustest.

Kui töövõime kaotamine oli tingitud teenistuskohuste täitmisest, siis määratakse pensioniks:

- I gruppi arvatud invaliidile 100% põhipalgast;
- II gruppi arvatud invaliidile 75% põhipalgast;
- III gruppi arvatud invaliidile 50% põhipalgast.

Kui töövõime kaotamine ei ole tingitud teenistuskohuste täitmisest, kuid leidis aset sõjaväeteenistuses viibimise ajal, siis määratakse pensioniks:

- I gruppi arvatud invaliidile 50% põhipalgast;
- II gruppi arvatud invaliidile 35% põhipalgast;

— III gruppi arvatud invaliidile 25% põhipalgast.

B. Kui töövõime kaotamine oli tingitud teenistuskohuste täitmisest, kuid sõjaväelane tunnistati invaliidiks väljaspool ülaltoodud grupe, siis määratakse pensioniks 25% põhipalgast.

C. Kui isik teenis punaväes vähemalt 10 aastat ja kaotas töövõime kas teenistuskohustuste täitmise tagajärjel või mõnel muul põhjusel, kuid tunnistati invaliidiks väljaspool ülaltoodud grupe, siis määratakse pensioniks 10 väljateenitud aasta eest 35% põhipalgast. Iga järgneva teenitud aastaga, kuni 15 aasta väljateenimiseni, suureneb pensionimäär 1% võrra, pärast seda aga 2% võrra.

Pensionid määratakse väljateenitud aja eest motiveeritakse:

Reservi või erru arvatud elukutseliste sõjaväelaste hulgas leiduvad ka need, kes ei ole töövõimet kaotanud. Neid ei saavat invaliidideks tunnistada. Siiski vajavat nad ainelist toetust. Vanaduse tõttu olevat neil raske väljaspool sõjaväge vastavat teenistust leida. Sarnase õnne osaliseks võivad saada ainult mõni üksik. Tähen datud asjaolu nõudvat pensionide määramist teenitud aja eest.

Pensionid teenitud aja eest määratakse järgmistel alustel:

D. Pensionisaamise õiguse omandamise normaal-eeltingimuseks on 20-aastane teenistus punaväes. Pensioniks määratakse 50% põhipalgast. Iga järgneva teenitud aastaga, kuni 25 aasta väljateenimiseni, suureneb pensionimäär 4% võrra, pärast seda aga 6% võrra. 30-aastane teenistus punaväes annab täieliku pensioni — 100% põhipalgast.

Punaväe loomise ajajärgul astusid pu-

naväkke ka mõned endise keiserliku sõjaväe ohvitserid — „vojenspetsõ“. Viimaste teeneid Nõukogude valitsus hindavat kõrgelt. „Vojenspetse“ aga ei rahuldavat ülaltoodud pensionimääramise alused. Vanaduse tõttu ei jõudvat nad punaväes pensioni välja teenida. Politilistel motiividel ei saavat ka arvestada „spetside“ teenistusaega endises keiserlikus sõjaväes. Sel põhjusel määratakse neile pensionid erialustel.

Erialused on maksvad ainult nende „spetside“ kohta, kes astusid punaväkke hiljemalt 31. detsembril 1918. a. Üksikutei erakorralistel juhtudel on sõjakomissariaadil õigus käsitada neid aluseid pensioni määramisel ka neile „spetsidele“, kes astusid punaväkke 1. I 19 a. kuni 1. XI 19. a.

Tähendatud erialused on järgmised:

E. „Spetsile“, kes sai 45 aastat vanaks 1. oktoobriks 1925. a., määratakse teenistusest vabastamisel pensioniks 35% põhipalgast. Iga järgneva teenitud aastaga suureneb pensionimäär 3% võrra.

F. Nooremad „spetsid“ omavad pensionisaamise õiguse siis, kui saavad 45 aastat vanaks. 35% pensionimäär aga arvestatakse 1. oktoobrist 1925. a. Iga järgneva teenitud aastaga esimese viieaasta jooksul suureneb pensionimäär 1% võrra, pärast seda 2% võrra.

Pensionide määramisel p. p. C, D, E ja F toodud alustel peetakse silmas veel järgmist:

1. Pensioniõigusliku teenistusaja hulka ei loeta sundaja teenimist sõdurina väeosades või asutustes. Kuid sõjaväe õppeasutustes õpilasena teenitud aeg võetakse arvesse igal juhtumisel.
2. Rasked teenistustingimused lühendavad pensioni väljateenimise aega. Üks kuu teenistust loetakse:

— punakaardis	4	kuuks;
— lendurina, lendurivaatlejana või aviomotoristina	2	„
— veealustel paatidel või tuukrina	1,5	„
— piirivalvurina SSSR'i piiridel	1,5	„
— sõjaväljal	2	„
— mässude mahasurumisel	2	„
— katkutõve levinemise piirkonnas	3	„

Kui pensioni määramine võib sündida mitmel alusel, siis valitakse see alus, mis annab kõrgema pensionimäära. Näide: Isik teenis punaväes ohvitserina 9 aastat.

Selle hulgas teenistust punakaardis 3 kuud ja sõjaväljal 2 kuud, 10 teenistusaasta algul kaotas ta töövõime teenistuskohuste täitmisel ja arvati II grupi invaliidide hulka. Pensioni määramisel võib käsitada p. A või p. C. Esimesel juhul oleks pensionimäär 35% põhipalgast, teisel juhul — 37%. Järelikult tuleb määrata pension p. C järele.

Punaselipu aumärgi kavaleridele suurendatakse pensionimäära 10% võrra iga aumärgi eest.

Riigiteenistusse astumisel pensionär ei kaota pensioni, kuid saadav summa (pension + palk) ei tohi ületada seda palganormi, mis oli aluseks võetud pensionimäära arvestamisel.

Aktiivteenistuse ajal surnud sõjaväelase või surnud pensionäri pensionisaamise õigused lähevad üle tema perekonnale.

Perekonnaks loetakse:

- alla 16 aastat vanad surnu lapsed, vennad ja õed;
- surnu töövõimetud lapsed, vennad ja õed, kui nad on arvatud I, II või III invaliidide gruppi ja kui töövõime kaotamine leidis aset enne 16 aastat vanaks saamist;
- surnu töövõimetud vanemad ja naine, kui nad on arvatud I, II või III invaliidide gruppi;
- surnu töövõimelised vanemad ja naine, kui nende ülalpidamisel on surnu alla 8 aastat vanad lapsed, vennad või õed.

Perekonnale määratakse pensioniks:

- kolmeliikmelisele 100%;
- kaheliikmelisele 75%;
- üheliikmelisele 50%.

Teenistusest vabastamise ettepanekule ülemus lisab juure ka pensionimääramise ettepaneku. Sõjaväelasel enesel ei tule selle eest hoolitseda.

Pensionimääramine peab järgnema kahe kuu jooksul ettepaneku esitamise päevast arvates.

Pensionimääramine kuulub sõjaväeringkonna vägedejuhataja võimupiiridesse.

Ühekordsed toetusrahad määratakse neile sõjaväelastele, kes ei ole teenistusest vabastamise ajaks pensioni välja teeninud. Sõjaväelane, kes on teeninud punaväes 3—5 aastat, saab 1,5 kuu palga. Iga järgneva teenitud viie aastaga suureneb toetusrahamaar 0,25 kuupalga võrra.

Lapse sündimise või surma puhul sõjaväelane saab ühekordse toetusrahana 55 rubla.

Sõjaväeteenistuse evolutsioon kuni Maailmasõjani Saksa-, Prantsus- ja Venemaal.

Sõjaväe ülevalpidamise kulude vähenemiseks ja kodanikkude huvidele vastutulekuks on riigid käinud mitmeid teid. Ühed on lühendanud tegevteenistuse aega, kuna teised, kellele võimaldas geograafiline ja poliitiline olukord, on vähendanud alalise sõjaväe suurust. Suurem osa on kasutanud esimest moodust, mis võimaldas suurema väljaõpetatud tagavara kogumist. Selle valiku juures kannatas küll väljaõpe, kasvatus ja distsipliin, kuid samal ajal otsiti, ja, peab ütleva, leiti teid, mis selle ohvri ausasti ära tasusid.

Väljaõppe, kasvatus ja distsipliini mõisted on relatiivsed, kuid ometi nende omamiseks tarvinevat minimaalset aja normi on riigid mitmesugustel aegadel väljendanud tegev- ja üldteenistuse vältusega.

Huvitavama ja laialdasema osa moodustab üldise sundusliku isikliku teenistuskohustuse vältuse evolutsioon kaadrisüsteemi vägedes. Peatume selles küsimuses kolmel suurriigil:

I. Saksamaal.

1807. a. Tilsiti rahulepingu põhjal lubas Napoleon Preisimaal pidada ainult 42 tuhande mehelist sõjaväge. Peagi oli preislaste (Scharnhorst ja Gneisenau) poolt leitud tee, kuidas luua arvuliselt piiratud sõjaväe suuruse juures siiski suuremat väljaõpetatud tagavara. Selleks pandi maksma üldine teenistuskohustus 6-kuulise tegevteenistuse vältusega; sel teel suudeti aasta jooksul välja õpetada 84.000 meest.

1813.—14. a. sõda näitas, et ka vähese kaadri ja võrdlemisi nõrga ettevalmistusega preisi sõjaväed suutsid edukalt sõdida, sellepärast juba 1815. a. pandi maksma üldine isiklik sunduslik teenistuskohustus, mille evolutsiooni ja teenistuskohustuse vältust peegeldab diagramm nr. 1 (vaata järgm. lhk.).

Teenistuskohustus kestis 17—49 aasta vanaduseni. Kutsealuste kontingent oli iga aasta suurem, kui tegelik tarvidus, sellepärast valiti tarvilik arv noorsõdureid liisu läbi, mille juures pandi suurt rõhku tervislisele seisukorrale.

Tegevteenistuse vältus oli 3 aastat. Et aga sarnase lühikese aja jooksul saavutada paremat väljaõpet ja tugevamat sisemist liituvust, pandi maksma kaks väga tähtsat korraldust:

1) Komplekteerimine terri-

toriaalalusel, s. o. väeüksuste täiendamine oma alalise asukoha ligemast ning kindlaks määratud piirkonnast, ja

2) allohvitseride kaadri kvaliteedi tõstmiseks lubati palgata rivikohtadele kindel arv üleajateenijaid allohvitseride.

Need korraldused, kui väga otstarbekohased, muutudes eeskujuks ka teiste riikidele, on püsinud kuni meie päevini.

Lühike tegevteenistuse aeg võimaldas koguda suurt õpetatud tagavara, mille tõttu kodanikkudele suuremaks vastutulekuks lasti 1833.—1852. a. tegevteenistuses 3 aasta asemel teenida ainult 2 aastat.

1848.—49. a. sõda ja 1859. a. mobilisatsioon näitasid, et landvervæed on nõrga lahingvõimega, sellepärast, alates 1860. a., pandi pearõhk tegev- ja reservvägedele. Selleks pikendati reservis viibimise aega 2 aasta pealt 4 aasta peale, kuna landveris lühendati aega kogusummas 5 aasta võrra.

1866. ja 1870.—71. a. võidurikkad sõjad, millede tulemuseks oli suure Saksa impeeriumi tekkimine, kinnitasid selle uuenuduse otstarbekohasust.

Läinud sajangu üheksakümnendatel aastatel tekkis Saksa-Austria-Itaalia kolmikleping. Sellele vastukaaluks sõlmisid Prantsus- ja Venemaa omavahel sõjalise kaksikliidu. Nüüd oli Saksamaale selge, et tal tulevikus tuleb sõdida korraga kahel rindel, sellepärast asus ta oma sõjaväge maksimumini arendama, mille aluseks sai 1888. a. teenistuskohustuse seadus.

See seadus oli maksev kuni Maailmasõja alguseni. Tema põhijooned olid järgmised:

1) Teenistus oli üldine isiklik ja sunduslik.

2) Iga meeskondanik 17—45 a. vanaduseni oli teenistuskohuslane.

3) Tegevteenistus algas 20 a. vanaduselt ja kestis:

	Ratsa- ja ratsasuurtükiväes.	Muudes väeliikides
Tegevteenistus .	3 a.	2 a.
Reservis	4 ¹ / ₂ "	5 ¹ / ₂ "
I j. landveris .	3 "	5 "
II j. "	8 "	6 "
Maakaitsevæes .	6 ¹ / ₂ "	6 ¹ / ₂ "
Kokku . . .	25 a.	25 a.

Reservis viibimise aega arvestati $\frac{1}{2}$ aastatega sellepärast, et kui mobilisatsioon

SÕJAVÄETEENISTUSE VÄLTUSE EVOLUTSIIDON SAKSAMAAL 1815–1928

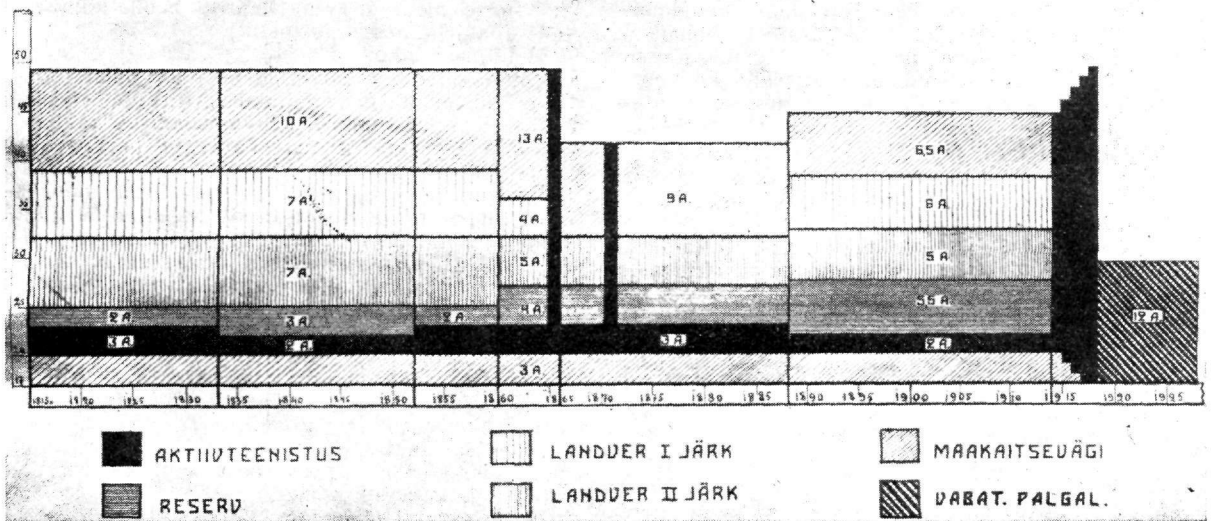

Diagramm nr. 1.

oleks juhtunud talisel ajal, siis oleksid tegevteenistuse viimase kutse mehed veel väljaõpetamata, keda ei oleks saanud ühes teistega sõjategevusse saata. Et aga alalise kindlustada täielikku sõjaagest välivägede komplekti, siis oli tarvis, et tegevteenistuses ja reservis pidi olema alaliselt kokku 7 aasta kutsed. See saadigi kätte reservi ajale 1/2 aasta juurelisamisega.

4) Mobilisatsiooniks oli ette nähtud viie järgmise väekontingendi moodustamine:

a) Väliväed — reservistidega aktiivvägede täiendamiseks sõjaageste koosseisudeni.

b) Reservväed — reservistidest ja I järgu landverist uuesti vormeeritud üksused, kelle jaoks eraldati tugev kaader välivägedest.

Sõja korral moodustasid väli- ja reservväed I liini väe, mis täitis kõiki lahingülesandeid.

c) Landverväed — mõlemate

kutsete landverist, mis oli määratud I liini vägede täienduseks. Tema jaoks oli ette nähtud nõrk kaader I liini väest.

d) Tagavaraväed — käsutusreservistidest ja I järgu maakaitseväest — õpetamata meestest. Nad olid määratud celmiste väekontingentide täienduseks.

e) Maakaitseväed — vanematest II järgu landveri aastakäikudest ja maakaitseväest, kelle ülesandeks jäi seljatagune teenistus.

Kahe viimase väekontingendi jaoks ei olnud ette nähtud mingisugust kaadrit.

1911. a. 27. märtsi seaduse alusel suurendati rasket suurtükiväge ja täiendati väeüksuste relvastust ja tehnilist varustust.

1913. a. 2. juuli seadusega aga suurendati tunduvalt üldist sõjaväe suurust. Nii olid need kaks seadust kogusummas tõstnud sõjaväe seismist lahingvõimet ja suurendanud väeüksuste, kui ka üldist sõjaväe arvulist suurust. (Järgneb.)

Relvade, laskemoona ja sõjavarustuse kaubanduse kontroll ja sõjagaaside tarvitamise keeld.

„Sõduris“ nr. 29, 21. juulil käesoleval aastal kirjeldasime lühidalt Rahvasteliidu tegevust desarmeerimise alal. Täna vaatleme lähemalt ühte selle probleemiga lähedalt seotud küsimust, nimelt relvade, laskemoona ja sõjavarustuse kaubanduse kontrolli küsimust.

Relvade ja laskemoona kontrolli kohustus on ette nähtud juba Rahvasteliidu põhikirjas. Artik-

kel 23, punkt d kõneleb järgmiselt: „Rahvasteliidu liikmed teevad Liidule ülesandeks üldiselt kontrollida relvade ja laskemoona kaubandust riikidega, kus selle kaubanduse kontroll on üldistes huvides tingimata tarvilik.“

Rahvasteliidu esimesed algatused sellel alal ei annud tagajärki. Saint-Germain-en-Laye konventsionil 10. sept. 1919 vastuvõetud konventsiooniga

taheti maksta panna relvade sisseveo keeld, välja arvatud kõige valjema kontrolli all teatavatesse piirkondadesse, kus asuvad mahajäänud rahvused, ning tagada litsentside süsteemi abil üldist avalikkust rahvusvahelises relvadega kauplemises. Kuid konventsioon ei saanud küllalisel määral ratifikatsioone ja ei ole kunagi jõusse astunud. Olgu tähendatud, et Eesti selle konventsiooni ratifitseeris. Selle ebaõnnestumise põhjuseks oli suurel määral Ameerika Ühendriikide vastuseisumine.

Kuid Rahvasteliit ei katkestanud oma tegevust sellel alal. Kui juba lõpulikult oli selgunud, et Saint-Germain-en-Laye konventsioon ei saa jõusse astuda, Ajutine Segakomisjon (vaata „Sõdur“ nr. 29, 21. juulil 1928 „Rahvasteliit ja desarmeerimine“, lhk. 888 ja 889) otsustas 1. septembril 1922. aastal, et konventsioon tuleks ümber töötada. Selle soovi kohaselt Rahvasteliidu Täiskogu omas resolutsioonis 27. septembril 1922. a. asus seisukohale, et Ajutisele Segakomisjonile tuleb ülesandeks teha välja töötada uus rahvusvahelise relvade kaubanduse kontrolli kava.

1. mail 1923. a. Rahvasteliidu Nõukogu esimees omas kirjas palus Ameerika Ühendriike teatada põhjuseid, mis pärast ta on Saint-Germaini konventsiooni vastu ja missugused põhimõtted on temale soovitatavad uues konventsioonis.

Selle peale vastavad Ühendriigid, et nad on kontrolli süsteemi üldistamise ning relvade ja laskemoona müügi õiguse äravõtmise vastu riikidelt, kes ei ole konventsiooni osalised. Ühendriikide valitsus ei saa võtta oma peale kohustust läbi viia sellekohast eriseadusandlust oma riigis. Lõpuks arvavad Ühendriigid, et kontrolli organisatsioon on liig seotud Rahvasteliiduga.

29. septembril 1923. a. Rahvasteliidu Täiskogu soovitab Ajutisele Segakomisjonile välja töötada ühe või mitu konventsiooni kava, mida võiks tarvitusele võtta Saint-Germain-en-Laye ebaõnnestunud konventsiooni asemele. Need konventsiooni kavad soovitatakse kokku seada nii, et nad oleks vastuvõetavad kõikidele relvu ja sõjavarustust valmistavatele riikidele. Peale selle palutakse Ajutist Segakomisjoni välja töötada konventsiooni kavasid, mida võiks vastu võtta mõned relvu ja sõjavarustust valmistavad riigid, kuigi teised nendest peaks loobuma. Rahvasteliidu Nõukogule soovitatakse, niipea kui ta on saanud Ajutise Segakomisjoni ettepanekud, kokku kutsuda rahvusvahelise konverentsi väljatöötatud kavade läbivaatamiseks.

Järgmiseks aastaks jõutakse tehniliste eeltöödega nii kaugele, et Täiskogu 27. septembril võib Nõukogule ülesandeks teha saata konventsiooni kavad tutvumiseks riikidele Rahvasteliidu liikmetele ja mitte liikmetele ning paluda neid teatada, kas nad on valmis osa võtma konverentsist, mis kavatsetakse kokku kutsuda 1925. aastal. Ameerika Ühendriigid annavad seekord oma nõusoleku.

Konverentsi kokkukutsumise määras Rahvasteliidu nõukogu 4. mais 1925. a. Konverentsist võtsid osa 41 riiki, nende hulgas ka Eesti ja tema lähemad naabrid Läti, Soome, Poola ja Leedu. Eesti esindajaks konverentsil oli kindral Laidoner.

Konverents kestis kuni 17. juunini ja tema tulemuseks olid viis akti:

- 1) Konventsioon relvade, laskemoona ja sõjavarustuse rahvusvahelise kaubanduse kontrolli kohta;

- 2) deklaratsioon Ifni (Põhja-Aafrikas) territooriumi kohta;
- 3) protokoll lämmastavate, mürgiste ja teiste gaaside ning bakterioloogiliste sõjapidamise meetodite tarvitamise keelu kohta;
- 4) allakirjutamise portokoll;
- 5) Lõpuprotokoll.

Konventsiooni eesmärgiks on luua üldist järelevõtte süsteemi ja avalikkust relvade, laskemoona ja sõjavarustuse rahvusvahelises kaubanduses ja erilist süsteemi teatavate piirkondade kohta.

Kontrolli alla kuuluvad relvad, laskemoon ja sõjavarustus on konventsioonis jaotatud 5 liiki: 1) ainult sõjaliseks otstarbeks määratud ja valmistatud; 2) sõja ja teisteks otstarveteks tarvitatud; 3) sõjalaevad ja nende relvastus; 4) lennukid ja nende mootorid; 5) lõhkeained (välja arvatud harilik must püssirohi) ja relvad, mis kahes esimeses liigis tähendamata.

Esimeses liigis tähendatud relvu, laskemoona ja sõjavarustust võivad eksporteerida ja importeerida ainult riikide valitsused. Teatavatele erisikutele ja asutustele võib neid eksporteerida ainult siis, kui on kirjalik luba selle riigi valitsuse poolt, kuhu eksporteeritakse.

Teises liigis tähendatud artikleid võib eksporteerida ainult vastavate litsentside järele.

Sõjalaevade ja nende relvastuse kohta, mis ehitatakse teiste riikide jaoks, on nõutav avalikkus. Sellekohaseid andmeid on valitsused kohustatud avaldama iga kolme kuu järele. Peab ütlema, et konventsioon nõuab väga põhjalikkude andmete avaldamist laevade relvastuse kohta.

Sama kind on maksev ka lennukite ja nende mootorite kohta.

Neliandas ja viiendas liigis tähendatud artikleid võib eksporteerida ilma igasuguste vormaalsusteta ja piiramisteta, välja arvatud erilisest piirkondadesse.

Erilistesse piirkondadesse, kuhu kuulub suurem osa Aafrikast, Araabia, Süüria, Palestiina, Irak jne. ning teatav merepiirkond (Punane meri, Adeni laht, Persia laht jne.), on kõikide liikide relvade, laskemoona ja sõjavarustuse väljavedu üldiselt keelatud, välja arvatud üksikud juhtumised.

Erilised soodustavad tingimused on konventsioonis ette nähtud Eesti, Soome, Läti, Poola ja Rumeenia jaoks. Nimelt ei ole nendele riikidele kohustatud, nii kaua kui Nõukogude Vene ei ole konventsiooniga ühinenud, konventsiooni kuues ja üheksas artikkel, s. o. mitmesuguste statistiliste andmete avaldamine relvastuse, laskemoona ja sõjavarustuse kohta. Leedu soovis ka omale seda soodustust, kuid konverents lükkas selle soovi tagasi, põhjusel, et Leedul ei ole vahetat piiri Nõukogude Venemaaga.

Konventsioonile kirjutasiid alla 19 riiki, nende hulgas ka Eesti. Konventsioon astub jõusse, kui ta on ratifitseeritud 14 riigi poolt. Kuid seni ei ole veel küllalisel arvul ratifikatsioone registreeritud ja konventsioon on veel jõusse astumata. Ratifitseeritud on ta ainult Prantsusmaa, Hiina ja Venetsuela poolt.

Teistest konventsiooniga ühenduses olevatest aktidest väärrib tähelepanu protokoll, mis sisaldab deklaratsiooni lämmastavate, mürgiste ja teiste sarnaste gaaside ning bakterioloogiliste sõjapidamise meetodite keelu kohta. Allakirjutatud riigid tunnistavad seda keeldu kui rahvusvahelise õiguse normi ja see hakkab nende

kohta maksma momendist, mil nad oma ratifikatsiooni deponeerivad, ning nende riikide suhtes, kes ka selle deklaratsiooni on ratifitseerinud.

Seni on deklaratsiooni ratifitseerinud ja sellega enese kohta maksvaks tunnistanud ainult viis riiki, nimelt 1) Nõukogude Vene, 2) Prantsusmaa, 3) Itaalia, 4) Austria ja 5) Venetsuela.

Eesti seda veel teinud ei ole. Järelikult ei ole ka Nõukogude Vene kohustatud Eesti suhtes gaasisõja keelust kinni hoidma. Kui meie selle deklaratsiooni ratafitseeriks, siis saaksime meie teatava, kuigi võib olla ainult vormalse kindlustuse gaasisõja koleduste ärahoidmiseks.

A. K.

Lõvipuur.

Veste.

Ühel juulikuu viimastest päevadest võis Jägala mõisa ja Kehra raudteejaama vahelisel teel näha kummalist pilti. Imelik ja ennenägematu karavaan liikus seal. Ees sammus ohvitser, vibutades käes paenduvat kadakakeppi. Talle järgnes kummalgi pool teed väike anirida sõdureid, püssid õlal. Roobasteel, aga veeres, veetuna kahest hobusest, üle kolme meetri kõrgune puust ehtis, mis oma rõdukeste, soppide, nurkade ja kummalise katusega meele tuletas mõnd India pagaadi. Selle taga veeres ühe hobuse veetuna puldaniga kaetud kõrge kraamikoorem. Ja lõpus sammus veel üksikuid sõdureid.

Taludest ja muudest elamutest möödumisel avati seal aknad ja vahiti välja. Inimesed põllul seisatasid ja vahtisid kummalist veetavat hoonet ning terve trobikond poisikesi jooksis karavaani taga ja kõrval, uudishimust põksuvail südameil ja avatud suil.

Ja oligi mõistatuseks kõigile see esimene, kahehobuse veetav ettevõte. Poleks ümber sõdureid — oleks võidud kogu vooi pidada rändavaks tsirkuseks või palaganiks, nüüd aga, mil asjasse „kroonu“ oli segatud, muutus mõistus lahendamatuks. Sõdurite käest küsida — seda nagu ei juletud, kuna kõik kole tõsiste nägudega olid, pealegi kiirelt sammusid — ja mine sa kroonumehi segama — panevad veel kinni või lasevad hoopis maha — püssid kõigil käes.

Ent üks vanapoolne külamees, kes hobusega sõites karavaanile järele oli jõudnud ja veidi „tuuris“ näis olevat, püüdis nähtavasti iga hinna eest selgusele jõuda, mis kommiijanti seal veetakse. Ta kõndis ebakindlal sammul vankri kõrval ja tahtis pärida kõige viimaselt sõdurilt, kes käed püksitaskus muretult vooi järele sammus ja omale „habemesse“ vilistas. Palju aega võitles ta nähtavasti enesega, kuid viimaks võttis südame rindu, astus ohje peos hoides sõdurile jä-

rele ja kui see teda tähele pani, tõstis näpu kaabuserva juure, mis muidugi vist tervitust pidi tähendama. Sõdur vastas samaga.

„Vabandage, kulla kroonuhärra, mis loomad need on, mida selle puuriga veetakse?“

Üle sõduri näo lendas lõbus muige.

„— Need on kroonu loomad,“ vastas sõdur, sõna kroonut eriti toonitades.

„Ai, vai kroonu loomad? Nii jah, kroonu omad muidugi, aga mis elukad või mis sorti nad on?“ päris vanamees uuesti, sõduri lahkest näost ja vastusest julgust saades.

„— Vaata kulla mees, need on need kolm kroonu lõvi, mis riigivapi peal asuvad.“

„Ah riigilapi peal?“

„— Ei, riigi vapi peal. Noh, nende metallrahade peal ja!“

„Ai sa kuramune küll, või nii! Ah siis neesama ongi nee kolm kutskat! või heldene aeg! Ja kohe na viiasse?“

„— Need viiakse nüüd maale kasuma, üsna kõhnaks jäänud teised juba linnas.“

„Või heldeke! Nujah, maale muidugi, kus siis muidu. Naa on jah kõhna küll, rahade peal on ju kohe näha. No aga kui na lahti saava, siis on vist küll puru taga?“

„— No muidugi. Aga kes neid lahti laseb.“

„Noojah, kes neid, jah, lahti laseb. Püssimehi ju küll!“

Vanamees jättis hobuse seisma ja vahtis hulga aega päransilmi ja kõrvatagast kratsides vooi järele. Vahtis seni, kuni kogu karavaan teekäanu taha kadus. Siis pööras ta hobuse ümber ja sõitis tagasi.

Viimane sõdur vooi taga sammus lustikalt edasi, vilistades omaette ja pekses pajuvitsaga, mille ta teeäärest lõiganud, oma tolmunuid saapasääri.

Ilm oli kõrvetavalt palav. Päike paistis lagipähe ja kõigil meestel voolas

higi. Ja inglise vintpüss rõhus ka õlga, nii et kõik järjekorralist lühikest puhkust ootasid.

Ja ta tuligi, see puhkus. Ohvitser karavaani ees andis seisatamiseks märku. Hobused ühes veoriistadega aeti teeäärde ja mehed viskusid, kes seljali, kes istukili rohelisele kraavikaldale.

Puhkuse kestel sõitis neist mööda nii mitugi talumeest, kes aga seisma ei sõandanud jääda, vaid üleõla tagasi vaadates hobustele särnu andsid.

*

Jälle liikus voor. Palavusest ja käimisest higiste nägudega sõdurid sammusid kahelpool teeääres ja taga. Ja kõige taga sammus endiselt lahkenäoga sõdur, vilistades omale nina alla ja pekstes pajuvitsaga saapasääri. Sest püssi tal polnud.

„Tere lõunast!“

„— Tere!“

„Vabandage, mis asja selle vooriga siin veetakse?“

Küsija on seekord noorepoolne mees, labidas käes. Tuli nähtavasti kusagilt põlvilt või mujalt töölt.

„Kaugelt vaatasin esteks, et nagu sirkus teine, aga siis nägin et kroonumehed ümber.“

„— Ongi tsirkus. Kroonu tsirkus!“

„Vaata, vaata! Või juba kroonu kah korraldab sirkusi. Nuujah, üks ta kulu sõduritele vahelduseks ära kah. Aga kust ta tuleb?“

„— Tartust.“

„Ah-aa. Nüüd läheb muidugi sinna Jägala poole?“

„— Jah.“

Talumees oli rahuldatud ja sammus põllupeenart mööda tagasi oma töö juure.

Endiselt liikus karavaan mööda tolmust teed, keskpäeva palavate päiksekiirte all.

Liiguti mööda mingist mõisast. Salkkond naisi seisis räpasel õuel ja vahtis üksisilmi voori.

Küllap seadsid nad end juba ammu sinna ootama, sest oli ju teade imelikust ja saladuslikust rongist möödasõitjate poolt juba ammu tulnud.

Sõduril voori taga oli janu. Nüüd arvas ta paraia aja olevat selle kustutamiseks ja vilistades sammus ta õue, kus naised talle apaklikult teed andsid.

„Jõudu!“

„— Jõudu tarvis, noorhärra!“

„Kas ma võiksin saada vähe juua?“

„— Jajah, kohe, kohe, noorhärra!“

Üks naisi jookseb tuppa et kannad välguvad. Pea on ta tagasi, käes klaas, mida kannab katkise servaga alustassil. Vinnaga kaevust kongitakse vesi ja janune sõdur võib juua niipalju kui kulub.

„— Kuum ilm täna!“ lausub üks naistest.

„Palav, jah teine, sunnik, päris ära tahab sulatada keha. On ikka hea, et inime pole suhkruks,“ naljatab sõdur vastu.

Naised naeratavad moka otsast.

„— No eks ta nüüd õhtupoole lähe ikka vilumaks kah!“

„Nojaa, muidugi.“

„— Eks teil ole siis parem minna!“

„Noojah.“

Naised ei leia õiget juttu. Midagi nagu kripeldab neil. Nad tahaks nagu rääkida või küsida midagi, aga ei usu ka.

Viimaks, kui sõdur juba minekut hakkab tegema, otsustab üks naine äkki siiski katset teha. Ta ligineb minejale ja küsib saladuslikult ja poole häälega:

„— Kui kaugele ta nüüd viiakse?“

„Kes?“

„— Noh, see Anvelt ikka, või kes ta teil seal puuris on?“

„Ah see —!“ sõduri nägu muutub jälle endiselt muigavaks ja lõbusaks. Kuid peagi on ta jälle surmtõsine ja seletab tihedalt oma ümber kogunud naistele saladuslikult:

„— Ega seal Anvelt üksi ole, seal on Pöögelmann kah!“

„Ui hullu, või see kah!“

„Nuujah, eks need ole ju kahekest alati mastis,“ lisab teine naine juure.

„Jaajah,“ jatkab esimene, „selleg meie Ruudi ütles — ta tuli sepalt ja nägi teid teel — et nüüd vist mõni suur lind on käes, et rongiga ei usata teist viia. Et vist Anvelt ise ja näe, nüüd ongi Anvelt ja veel Pöögelmann kah!“

„— Jah, Pöögelmann on kah!“

„Aga mispärast nad neid raudteel Tallna ei vii?“ küsis üks naine.

„Rumal,“ vastab teine, „enamlaste võivad ju salaja rongi õhku lasta või raudtee ära lõhkuda. Egas' need midagi pühitse, kui oma nimees hädas on!“

„— Jajah, ega need ei pühitse küll!“ lisab ka sõdur juure...

*

Voor aga veeres ja veeres. Tüki aja pärast alles jõudis naerusnõoga sõdur omadele järele ja reis läks edasi.

Kuni lõpuks jõuti Jägala mõisa. Seal veeti puur rohumaale, rakendati hobused lahti ja meeskond asus puhkusele. Oldi ju lõpppunktis.

Naerusnäoga sõdur võttis hobused, jättis meestega jumalaga ja liikus üle jõe, laagri poole.

Ei olnud too kummaline ratastel maja

India tempel, ei lõvipuur ega kroonu tsirkus. Ega olnud seal Anveldi ega Pöögelmanni taolisi lindegi sees. Puur oli Side Pataljoni liikuv postituvide baas ja ta elanikeks olid kõige süütumad tuid. Naerusnäoga sõduri nimi oli aga Pension. Jüri Jaani poeg Pension. Joh. Pi...

Kaitseväe elu.

Laskemeistrivõistlused kaitseliidus.

Uudisasjana on kaitseliidus tänavul aastal sisse toodud laskevõistlused meistri nime peale. Nende võistluste eesmärgiks on mitte üksi välja eraldada ja hinnata paremaid laskureid, vaid peamiselt populariseerida ning levitada laskesporti kaitseliitlaste laialisemates hulkades ja neid kaasa tõmmata. Sellest põhimõttest väljamineks korraldati võistlusi kõikides klassides, milledes laskureid leidub (sõjaväepüssist laskmisel — esi, I ja II klass, püstolitest — II klass, väikekalibriilistest püssidest — II klass) vastava klassi meistri nime peale.

Meistervõistlused peetakse sügiseti — malevates maleva meistri ja üleriiklisi — kaitseliidu meistri nime peale.

Käesoleva aasta sügisel augusti- ja septembrikuude jooksul peeti ära need võistlused kõigis 15 malevas. Olgugi, et asi veel uudne ja ettevalmistuse aeg lühikene, võtsid nendest osa sajad kaitseliitlased, kelledest 73 meest maleva meistri nime omandasid.

Maleva meistrid omandasid õiguse osa võtta üleriiklistest võistlustest, millised

korraldati Tallinna Sv. ühendatud õppeasutuste tiiridel 30-mal septembril. Kaitseliidu laskemeistriteks tulid:

1. Sõjaväepüssi esiklassis (300 m; normaal laud, 20 lasku lamades käelt): lipnik Heinrich Silber — Tallinna malevast — 172 silma (86%).

2. Sõjaväepüssi I klassis (200 m; vastav 10-ringiline märklaud; 5 lasku lamades käelt, 5 põlvelt, 5 püsti): pealik Johannes Raag — Tartumaa malevast — 104 silma (69,3%).

3. Sõjaväepüssi II klassis (200 m; vastav 10-ringiline märklaud; 15 lasku lamades käelt): päalik Jaan Voitka — Tartu malevast — 116 silma (77,3%).

4. Spordipüssi II klassis (50 m; 5 lasku lamades käelt, 5 lasku põlvelt, 5 lasku püsti käelt): malevlane Ernst Ruil — Järva malevast — 118 silma (78,7%).

5. Püstoli II klassis (25 m; 15 lasku püsti käelt): päalik Johann Mägi — 117 silma (78%).

Maleva ja kaitseliidu meistritele annetatatakse hõbedased meistermärgid rinnal kandmiseks. —r.—

Sõjakirjandust.

Inglismaa.

The Royal Engineers Journal Vol XLII. Sept. 1928.

Veerandaasta kaust sisaldab: Inglise lennukiväe Winy commander O. T. Boyd loengu äratrükki inglise koostöö lennusalga (synadion) ülesande ja tegevuse üle. Artikkel on selges arusaadavas keeles. Autor, vanem lennukiväelane, valgustab objektiivselt küsimust. Huvitav on ära märkida, et autor loeb lendurvaatlejate tähtsuse väheseks luure töös ja rõhutab, et tema on rohkem lennuki kaitsja vaenlase õhukallale tungi vastu kui vaatleja. Kuidas suhtuvad meie lendurid sellele küsimusele?

23. inseneriväe kompanii ajalugu illustreerib

inglise inseneriväe tegevust Maailmasõja algpäevadel.

Artiklis „With the Shaforce, 1927.“ Lt. de Brett kirjeldab Shanghai kaitseväe elu ja ettevõtetud insenerilisi töid, selles iseloomustades hiinlasi kui ettevõtjaid töölisi.

Artiklis „Wonks Directorate“ Lt. Col. Edgar annab lihtsa organisatsiooni tööde korraldamiseks sõjavälja seljataguses. Olles Maailmasõja ajal Mesopotaamias tööde juhiks, põhjendab ülesseatud hindamisi enda kogemustega.

Ltn. Jehins kirjeldab artiklis Shauwn Hydro Electric Power Development. Shauwni jõu (Iirimaal) paisutamist ja hydro-elektrijaama ehitamist. Huvitav ära märkida, et nimetatud

tööd juhivad Saksa insenerid ja ettevõtjateks ning meistriteks on samuti sakslased. Autorile samuti kui arvatakse teiste inglastele see ei meeldi. Kaustikus leiduvad veel mitmed teised kirjatööd, milledest nimetada tuleks vabriku korstna lammutamine, Major Regele „jõgede forseerimine mehhaniseeritud vägedega“, „Cambridge ülikooli teadusline polaar-ekspeditsioon“, millest kaks inseneriväe ohvitseri osa võtsid ja teisi. Kaustiku lisas harilik sõjaajakirjanduse kriitika.

R.

Prantsusmaa.

Le Réglement de l'Infanterie du 1-er mars 1928.

(Jalaväe määrustik 1. märtsist 1928). Lavauzelle ja C-ie kirjastus, hind 3 fr.

See uus Prantsuse jalaväe määrustiku I osa astub „Aj. jal-määrustiku 1. veebr. 1920 I osa“ asemele. Maailmasõja põhjalikum uurimine ja kaheksa aastat rahuaja tööd on mõjutanud uue määrustiku autoreid, millest uue määrustiku põhimõtteliku erinevused ajutisest määrustikust. Nii — uue määrustiku peatükis kolmandas, mis käsitleb sõjaväe moraalsest kasvatusest, antakse moraalsele elemendile lahingus suurem tähtsus, kui seda tegi ajutine määrustik.

„Jalaväe tublidus lahingus ei olene ainult materjaalsest jõust, mida annab rikkalik relvastus, samuti mitte eeskujulikust sõduri lahingdrillist, vaid see oleneb ka moraalsest jõust, mis annab juhtidele ja meeskonnale võime ületada raskemaid katsumishetki,“ räägitakse 1. märtsi 1928. a. määrustikus. Aj. jalaväe määrustik mainis sõjaväe moraali alustena patriotismi ja au. Uus määrustik nimetab sõjaväe moraali tähtsamana elementidena: patriotismi, usaldust ja distsipliini.

Rügemendi ülem on 1. märtsi 1928. a. jalaväe määrustiku järele rügemendi vaimu sünnitaja ja arendaja. Ta annab alused ja suuna rügemendi moraalseks ettevalmistuseks. Seda rügemendi ülema tähtsat osa kriipsutab eriti alla uus määrustik.

Kompanii ülemad on määrustiku järele need, kes rüggüllilt näidatud suunas, tundes isiklikult igat alluvat, mõjutavad neid oma isiku kõrge moraali.

Uue määrustiku IV peatükk käsitleb sõduri (üksikmehe) väljaõpet. Selles osas on lühendusi ja lihtsustusi võrreldes ajutise määrustikuga. Kõik liigutused ja võtted, mis seotud laskmisega ja võimlemisega, on ainult mainitud, kuid nende täitmise üksikasjad antakse vastavates määrustikkudedes.

Määrustiku V peatükk käsitleb jao väljaõpet. Tuleb märkida, et jagu ei koosne enam kahest osast (équipes) — k. k. ja laskurosast, nagu see oli 1920. a. aj. määrustikus. 1928. a. jalaväe määrustiku järele jagu koosneb: 1 allohv. — jao ülem, 1 kapral — jao ülema abi, 1 sihtur, 1 laadija, 3 padrunikandjat, 1 esimene laskur (näpsur), 3 laskurit, üks püssigranaadi (V.-B.) laskur. Seega kokku 12 (2 juhti ja 10 reameest; ennem oli kokku 13). Arvõttes igast jao koosseisust 1 kaprali, on nende kolme kaprali arvel rühma ülema „staapi“ suurendatud 1 allohvitseri, 1 vaatlaja (kapral) ja 1 V.-B. granaadide pildumise üldjuhi (kapral) võrra. (Rühma ülem võib tarbekorral granaadipildu-

jaid koondada kõikidest jagudest). See uus jao organisatsioon on koondanud rohkem jao ta ülema otsesesse juhtimisse. Jagu poolneb nüüd ainult selleks, et vähendada kaotusi ja moonatumiseks. Jao ülema osa juhtimises on nüüd lihtne. Talt ei nõuta manöövrivrit, vaid ta viigu ainult jagu edasi kätenäidatud märgini. K. k. on tulejõud, laskurid on tavaliselt luurajate — vaatlejate osas. Saabudes vastavateni distantsideni, annavad laskurid hästi sihitud tuld. Ründab jagu koos. Laskurid avavad tule iseseisvalt ja siis kui k. k. on juba tulistamas.

Peatükk VI käsitleb rühma väljaõpet. Uus määrustik täpsustab rühma tegevuse reegleid lahingus. Rühmüli tahab uus määrustik anda skeeme, mis võiks kergendada ta juhi ülesannet lahingu mitmekesisetes olukordades. On ettenähtud rühma 4 põhiformatsiooni lahingus: 1° kolmekolonn, 2° jaod antud distantsidega üksteise seljataga, 3° jagudest kolmnurk, 4° jaod astmena paremale või vasakule. Rühma rinne ja sügavus ei tohi tõusta üle 150 m. Suur tähtsus antakse rühma tulele. Rühmül juhhib rühma tuld, koondades tarviduse puhul kuulipildujate tule tähtsatele märkidele. Püssigranaaditule koondamiseks on rühmüli käsutus (nagu mainitud varem) 1 abiline — kapral. Uus määrustik oma selgusega ja täpsusega oleval eriti tähelepanu vääriv rühma väljaõppe osas.

Peatükk VII käsitleb kompanii väljaõpet. Jaguneb kolme ossa: koondrivi, ettevalmistavad harjutused lahinguks ja lahingharjutused. Täpsustatud, võrreldes ajutise määrustikuga, on see osa, mis reglementeerib lahingformatsioone. Kompanii rinne ja sügavus ei üheski formationsis tohi tõusta üle 300 m × 400 m.

Peatükk VIII käsitleb pataljoni ja rügemendi. Muudatusi võrreldes endise (ajutise) määrustikuga vähe.

Peatükk IX käsitleb väikeste üksuste väljaõppe meetodilist külge. Selles osas leidub palju tähelepanu väärivaid mõtteid ja näpunäiteid. Näiteks: soovitatakse põhjalikult kätte drillida kõigile vähematele üksustele hüpete mehhaaniline külg, nõutakse maastiku kasutamises kindlat drilli, tulistamise ettevalmistusi ja täitmist jne.

Sarnased on üldjoontes uued põhimõtted 1. märtsi 1928. a. jalaväe määrustiku I-ses (tehnilise väljaõppe) osas. Uute põhimõtete ja kätteõpitud tehniliste võtete kasutamist lahingus saab käsitada määrustiku 2-ne osa (jalavägi lahingus), mis alles ilmumisel.

(La France Militaire 16., 18. ja 21. okt. 1928. andmetel). K.

Saksamaa.

Militär-Wochenblatt nr. 41 — 1928.

Kindral-major v. Amann artiklis „Saksamaa ja Prantsusmaa“ käsitleb Paneuroopa ideed ja sellega Prantsusmaa ja Saksamaa tiheda koostöö (sõpruse) võimalusi. Ei usu Paneuroopa ideede teostamisse. Arvab, et need ideed olevat prantslaste väljamõeldus (ja finansseeritavad!) selleks, et hävitada Saksa rahvas võitluse taht. Kaotada sõda olevat veel pool häda, kaotada tahe võidelda on surm.

Kindral-major v. Borries'i artikkel „Saksajõudude jaotus Maailmasõjas“ on

Saksa Reichswehri manöövrid Sileesias, sügisel 1928. a.

N.-Vene punaväe esindajad manöövritel.

(Pilt võetud „The Graphic“ 13. okt. 1928.)

Ludvig Gehre samanimelise teose arvustus. Ludvig Gehre teose peamotiiviks on Friedrich Suure armastatud aforism „Armas Jumal viibib alati meeleldi heade pataljoni juures“. Teose lisana on jõudude jaotuse kaart. Kuigi teoses leiduvat teravat kriitikat, tulevat teda siiski lugeda tähelepanu vääriavaks. (Mittler & Sohn, Berlin, kirjastus, hind 4 RM.).

Artiklis „Kaitsejõud ja tõuteenistus“ käsitatatakse tõuparanduse küsimusi riigikaitse seisukohalt. Sõjaväe seisukohast vääriavat eugeenika erilist tähelepanu, sest terve inime ne võidu alus.

Artikkel „Lahingüksustest“ käsitab jalaväe, suurtükiväe ja tehniliste vägede proportsiooni diviisis.

Artiklis „Veel „Palgaline ja distsipliin“ jätkatakse Reichswehri distsipliini küsimuste arutamist (v. Mil. Wochenbl. 40 s. a.). Autor leiab, et Reichswehri sõdurilt ei tohi võtta vabadust, rohkem kui nõuab teenistus, muidu pikk teenistuseaeg muutub neile vastu-

meelseks ja hävitab tööroõmu, mis kõige alus. Endise Saksa sõjaväe distsipliin ei kõlbavat Reichswehriale.

Artiklis „Ratsutajate ja ratsude erkudest“ keegi Schelle nõuab, et ratsavõistlustele saadetakse ergukõvu mehi ja hobuseid, sest kõikjal võidavad tugevad ergud.

„Beardmore uus 47 mm jalaväe kahur“. Artikli autor loeb selle mudeli parimaks tankivastaseks relvaks. Laskmisel võetakse ta harilikult ratastelt; lafett — kolmejalgne; kahur on veetav kas ühest hobusest, või 2—3 mehest, või kantav (osadena) 5 mehest. Kaal 215 kg, tagasijooks 65 cm, lasukaal 1,47 kg, Vo (algkiirus) 494 m/sek.

Oberst Zölss: „Nõukogude sõjaväest“. Punaväe distsiplinaar määrustiku ülevaade, tähtsamate punaväe juhtide nimetelu, andmed SSSR sõjalaevastikkudest.

Sõjaväelisi teateid.
Sõjakirjandust.

K.

Sport kaitseväes.

Sport 1. jalaväe rügemendis.

26. septembril peeti rügemendi kompaniide vahel eelmiste aastate eeskujul traditsioonilist rühmade rännakvõistlust rändahiina peale — rännakmaa pikkus oli 21 klm. mööda teid, mis osalt kivi- ja osalt liivane tee. Iga rivi kompanii pidi väljapanema 31 mehe suuruse rühma, mis koosnes: rühma ülemohvitser, 2 kklp. jagu ja 1 laskur jagu; Sihturitel oli kaasas k. klp. „Madsen“, kuna teis-

tel — püss, padruni task 30 padruniga ja seljapaun palituga, soovikorral võisid kaasa võistelda ka r. klp. kompaniid samasuguste rühmade koosseisudega. Rännak loeti lõpetatuks, kui finishi ilmus kolonnis vähemalt 25 meest ühes rühma ülemaga.

Võistlesid 11 kompaniid, kelledest 2 rännaktin gimisi täita ei suutnud, kuna 9 ettenähtud meeste arvuga rännaku lõpetasid. Rühmad lasti välja stardi joonelt 10 min. vaheaegade järele.

Esimesele kohale tuli 7. kompanii rühm ajaga:

2 tundi 22 min. ja 10 sek. ning omandas jäädavalt rändauhinna „sportlase kuju“, mida ta juba 2 aastat ennem järgimööda oli võitnud.

Üldse peab tähendama, et 7. kompanii üks kõvemaid kompaniisi rügemendis ja ka garnisonis spordi alal on, nii on ta võitnud juba kenake kogu igasuguseid auhindu nii meeskondade võistlustel kui ka individuaal võistlustel, millisest asjaolust võib järeldada, et kompanii ülem oskab ja tahab mees-tele võistlustahet ja hoogu anda.

Võiduka rühma koosseis oli järgmine:

N. ltn. Jakustant, Arnold (rühmül.), v. a. o. Uustal, Harald, n. a. o. Kingsepp, Hugo, asp. n. a. o. Nirgi, Toomas, n. a. o. Kristjan, Johannes, n. a. o. Müllerbek, Johannes, kpr-id Sassiiaan, Johannes, Ainberg, Johannes, Semistruk, Vladimír, rms. rms. Teri, August, Kärtner, Tanel, Timofejev, Peeter, Vessmann, Ernst, Minn, Robert, Johanson, Karl, Janson, Oskar, Veebel, Johannes, Gradov, Aleksei, Perkovsky, Ernst, Kruuse, Leonhard, Kibik, Karl, Mahlberg, Leopold, Ull, Anton, Undrest, Laas, Suursoo, Arnold, Niine, Voldemar.

Teiseks tuli — 6. kompanii rühm, rühmül. n. ltn. Tepp, aeg: 2 t. 23 m. 25 sek. Kolmandaks — 8. kompanii rühm, rühmül. n. ltn. Eichelmann, aeg: 2 t. 24 m. 35 sek. Neljandaks — 3. klp. kompanii rühm, rühmül. n. ltn. Ausmees, aeg: 2 t. 25 m. 07 sek. Viitendaks — 1. kompanii rühm, rühmül. n. ltn. Brikmann, kes kõik omadid diplomid. A-s.

Võistlused laevastiku 1928. a. suvise õppeperioodi lõpul.

Suvised õppused laevastikus on möödas. Et meeskondi innukalt õppustele kõita, korraldatakse õppeperioodi lõpul kõigil erialadel võistlused. Võistlusteks on välja pandud kallihinnalised ränd- ja individuaal auhinnad ja ka rahalised autasud; pealegi on lubatud mõnedel erialadel kasutada oma leidusi — näit. torpeedo valmispanekuks.

Selletõttu mööduvad õppused juba teatud määral pineva konkurentsi all; keegi ei taha maha jääda, mis sunnib mehi põhjalikult oma eriala tundma ja hingega seal juures olema, et siis võistlustel oma paremat väljapanna. See kõik on annud häid tagajärgi, sest võistlustel näidatud tagajärjed ületavad järjest oodatud.

Peakonkurentsi moodustavad muidugi m-r. „Lennuk“ ja m-r. „Vambola“; kuid ka vähemad laevad ei anna kuidagi järele ja viisid mõnegi esimese auhinna endale.

Käesoleval aastal kujunesid võistluste tulemused laevastikus järgmiselt:

„Admiral Pitka“ nimelise rändauhinna sõuevõistlused võitis m-p. „Suurop“i meeskond koosseisus paadijuht — leitnant Prees, sõudjad: spets. Liebreich, Laid, II järg. madr. Matrus, Ojamäe, Köster, Koor. 2) M-r. „Vambola“ meeskond. 3) M-r. „Lennuk“i meeskond.

Pikamaa sõuevõistlused s-l. „Lembitu“ nimelise rändauhinna peale võitis m-r. „Vambola“ meeskond, koosseisus: paadijuht — noor.-leitn.

Vasiljev. Sõudjad — I j. madr. Gnadeberg, noor.-allohv. Tuulik, van.-allohv. Mespak, II j. madr. Helmi, Suurhaus ja Mund. 2) M-r. „Lennuk“i I meeskond. 3) M-r. „Lennuk“i II meeskond.

Komendooride võistluslasked peeti tänava ainult m-r. „Lennuk“i ja m-r. „Vambola“ vahel, kuna vähemate laevade vahel halvade ilma-de tõttu pidamata jäid.

Esimese auhinna omas m-r. „Lennuk“. 2) M-r. „Vambola“. 3) M-r. „Vambola“.

Samadel võistlustel roolimehele määratud auhinna sai m-r. „Vambola“. Torpeedo võistlustel viib esimese auhinna endale t-p. „Sulev“; 2) m-r. „Lennuk“ ja 3) m-r. „Vambola“.

Signaali ala võistlustulemused olid järgmised:

Semaforis: 1) m-r. „Vambola“; 2) m-r. „Lennuk“; 3) m-r. „Lennuk“; 4) m-r. „Vambola“.

Morses: 1) m-r. „Lennuk“; 2) m-r. „Vambola“; 3) m-r. „Vambola“; 4) m-r. „Lennuk“.

Võistlustel oli konkurentsi põnev, mida näitavad ka tagajärjed, nii et ühe ala võitis üks, teise — teine. N.

Uusi raamatuid kindralstaabi raamatukogus.

9940. Calvel. Moyens de transmission dans la division d'infanterie. 1926.

9941. Manuel du gradé du génie. Partie militaire. Paris, 1927.

9942. Woy, W. S. Zadania taktyczne dla podstawowych jednostek broni. Zeszyt VI. 1928.

9943. Woy, W. S. Zadania taktyczne dla podstawowych jednostek broni. Zeszyt VII. 1928.

9944. Baltischer Almanach für das Jahr 1928. Danzig, 1928.

9945. Beiträge zur Kunde Estlands. XIII Band. Heft 5. Reval, 1928.

9946. Baschwitz, K. Massenwahn. Süd-deutsche Monatshefte, Heft II. 1927.

9947. Heyendorff. Der Nachrichtendienst der Infanterie. Berlin, 1928.

9948. Der Kleine Kamerad. Liederbuch. Berlin.

9949. Spreckelsen, A. Das Gräberfeld Laakt (Lagedi). Dorpat, 1927.

9950. Stamer, F. u. Lippisch, A. Gleitflug und Gleitflugzeuge. Heft 11, Teil I. Berlin, 1928.

9951. Wedel, H. Schiesstechnik und Taktik des einzelnen s. M. G. Berlin, 1928.

Toimetusele saadetud kirjandus.

D. Buxhoevden: „Kuidas kaitsen ennast sõjagaasi eest“, kaitseliidu peastaabi väljaanne, Tallinna 1928, 48 lhk., hind 25 senti.

Adrienne Lints: Aovalgel. Luuletuste kogu 56 leheküljel joonistustega. Hind ?

SISUSTIK: Soome kaitseväe Ülemjuhataja kindral A. Sihvo külaskäik Eesti kaitseväele 21.—26.

okt. 1928. — T-g. Õpiseid käesoleva aasta suurtelt õhuanõuõvritelt. (London, Pariis, Leningrad.) — Olaf Ribbing. Põhjamaade sõjakunst. — A. Traksman. Iseseisev õhuministeerium Prantsusmaal. — K. Kaitseliidu lähemast töökavast. — K. Mälestusehiss Vabadussõja kangelastele. — s. Segasüsteemiline välitelefoni side. — Kr-m. SSSR'i sõjaväe pensioni seadus. — K. T. Sõjaväeteenistuse evolutsioon kuni Maailmasõjani Saksa, Prantsus- ja Venemaal. — A. K. Relvade, laskemoona ja sõjaväerustuse kaubanduse kontroll ja sõjagaaside tarvitamise keeld. — Joh. Pi... Lõvipuur. (Veste.) — Kaitseväe elu. — Sõjakirjandust. — Sport kaitseväes.

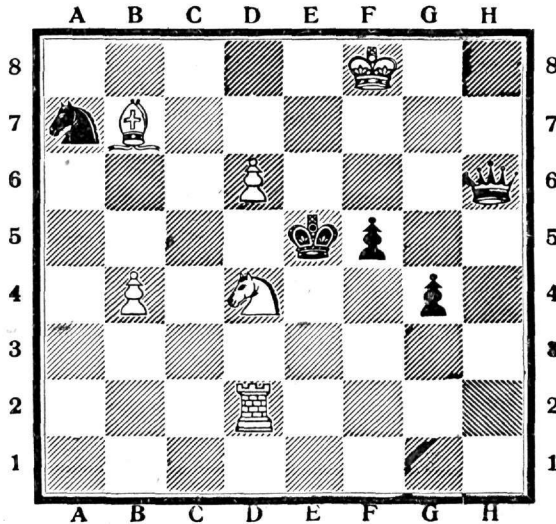

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 69.

Kokku seadnud M. Grünfeld (Riias).

Mustad.

Valged.

Valged: Kf8, Lh6, Vd2, Ob7, Rd4, Eb4 ja d6.

Mustad: Ke5, Ra7, Ef5 ja g4.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Lahendusi palutakse saata: Tallinn, Narva mnt. 26, krt. 6, A. Burmeistrile.

K. Kubbeli ülesande nr. 67 lahendus.

1. Rc2 — e1, Ke5 — d4,
2. Lh6 — f6 annab matt.
1. (Rc2 — e1), Lb4 : e1,
2. Lh6 — d6 annab matt.
1. (Rc2 — e1), Re2 — d4,
2. f2 — f4 annab matt.
1. (Rc2 — e1), ükskõik,
2. R või L annab matt.

Õiged lahendused saatsid: n. a. o. E. Riisk, n. a. o. M. Nael, prof. Th. Lemba, stud. techn. V. Teppaks ja V. Mikenas (Tallinnast).

TRÜKITÖID

AMETIASUTUSTELE, ÜHIN-
GUTELE, ERAISIKUTELE
TEEB HOOLIKALT JA
PARAJATE HINDADEGA

A.-S.

„ÜHISELU“ TRÜKIKODA

TALLINNAS,
PIKK TÄN. 42
KÕNETRAAT 490

Uued raamatud

Üldine õppekava I osa. Noorte 4-kuuline ettevalmistamine	Kr. —.65
Üldine õppekava II osa. Reameeste 8-kuuline ettevalmistamine	„ —.50
Õppekava. Sõduri aastaseks ettevalmistamiseks suurtükiväes	„ —.60
Juhendid gaasitorbikute käsitamiseks kaitseväes	„ —.40
Kol. ltn. J. Lutsar: Soomusmasinate käsitsemine	„ —.60
Commandant Gérin. Väikeste üksuste lahing	„ 1.60
45'' Inglise haubitsa materjaalosa kirjeldus ja hooldamine	„ 1.—
3'' Vene 1902. a. kahuri materjaalosa kirjeldus ja hooldamine	„ 1.25
Määrustik kaitseväe vedude korraldamiseks raud- ja veeteedel	„ 1.—
J. Uritam: Kaitseväe, piirivalve, kaitseliidu ja Punase Risti alal käsitam. kuuluvate sundnormide JUHENDID JA NIMESTIK	„ 1.65
Jalaväe määrustik I osa	„ 1.—
Õppelaskmise märklaua paberid	„ —.20

Ilmus trükis

Inglise pintpüssi „RE“ materjaal-osa kirjeldus

(mudel 1914. a.)

Hind 35 senti.

MÜÜGIL

„SÕDURI“ TALITUSES, TALLINN, UUS T. 10.